

5. Pensijų socialinio draudimo įstatymas

Projektas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBINIŲ SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. I – 549
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTAS**
2015 m. .... Nr. ....
Vilnius

„1 straipsnis. Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo Nr. I-549 nauja redakcija

Pakeisti Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą Nr. I-549 ir jį išdėstyti taip:

„LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ ĮSTATYMAS

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis ir taikymas

1. Šis Įstatymas nustato socialinio draudimo pensijų rūšis ir jų skyrimo, apskaičiavimo bei mokėjimo sąlygas, taip pat kompensacijų už ypatingas darbo sąlygas skyrimo, apskaičiavimo bei mokėjimo tvarką.

2. Šis įstatymas taikomas asmenims, atitinkantiems šio įstatymo nustatytus pensijų draudimo stažo reikalavimus atitinkamai pensijos rūšiai skirti ir sukakusiems šio įstatymo nustatytą amžių, pripažįstamiems nedarbingais arba iš dalies darbingais, o tokiems asmenims mirus, – jų vaikams (įvaikiams).

3. Šio įstatymo nuostatos suderintos su Europos Sąjungos teisės aktais, nurodytais šio Įstatymo 1 priede.

2 straipsnis. Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos

1. Apskaitos vienetas – individualiosios socialinio draudimo pensijos dalies dydžio matas.

2. Apskaitos vieneto vertė – šio įstatymo nustatyta tvarka atitinkamiems kalendoriniams metams patvirtintas apskaitos vieneto dydis pinigais.

3. Bendroji socialinio draudimo pensijos dalis – socialinio draudimo pensijos dalis, kurios dydis nustatomas pagal asmens įgytą socialinio pensijų draudimo stažą ir socialinio draudimo bazinės pensijos dydį.

4. Būtinasis pensijų draudimo stažas (toliau – būtinasis stažas) – šio įstatymo atitinkamai socialinio draudimo pensijos rūšiai nustatyto socialinio pensijų draudimo stažo trukmė metais bendrosios socialinio draudimo pensijos dalies dydžiui apskaičiuoti.

5. Indeksavimas – naujo socialinio draudimo pensijų dydžio nustatymas, taikant šio įstatymo nustatytą indeksą, siekiant palaikyti pensijų perkamąją galią.

6. Individualioji socialinio draudimo pensijos dalis – socialinio draudimo pensijos dalis, kurios dydis nustatomas pagal per visą socialinio pensijų draudimo laikotarpį už asmenį priskaičiuotą ir (ar) asmens sumokėtų socialinio pensijų draudimo įmokų dydį.

7. Kaupiamoji pensijų įmoka – privalomosios socialinio pensijų draudimo įmokos dalis, pagal Pensijų kaupimo įstatymą kaupiama asmens pensijų sąskaitoje jo pasirinktoje pensijų kaupimo bendrovėje.

8. Laikinieji apskaitos vienetai – apskaitos vienetai, laikinai naudojami apskaičiuojant individualiąją socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos dalį, siekiant neįtakoti šios pensijos dalies dydžio dėl asmens dalyvavimo pensijų kaupime pagal Pensijų kaupimo įstatymą.

9. Minimalus pensijų draudimo stažas (toliau – minimalus stažas) – šio įstatymo nustatyto socialinio pensijų draudimo stažo trukmė metais teisei gauti atitinkamos rūšies socialinio draudimo pensiją įgyti.

10. Netekto darbingumo apskaitos vienetai – šio įstatymo nustatyta tvarka nedarbingu ar iš dalies darbingu pripažintam asmeniui skiriami papildomi apskaitos vienetai nuo netekto darbingumo pensijos skyrimo dienos iki senatvės pensijos amžiaus sukakties, naudojami individualiajai socialinio draudimo pensijos daliai apskaičiuoti.

11. Pakaitinis apskaitos vienetų vidurkis – šio įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuotas apskaitos vienetų, įgytų iki asmenį pripažįstant nedarbingu ar iš dalies darbingu, sąlyginis vidurkis, naudojamas netekto darbingumo apskaitos vienetų skaičiui nustatyti.

12. Socialinio draudimo bazinė pensija (toliau – bazinė pensija) – šio įstatymo nustatyta tvarka atitinkamiems kalendoriniams metams patvirtintas bendrosios socialinio draudimo pensijos dalies mato dydis pinigais.

13. Socialinio draudimo pensijos dydžio naujinimas – kasmet atliekamas naujo socialinio draudimo pensijos dydžio apskaičiavimas, įvertinus per praėjusius po pensijos paskyrimo kalendorinius metus asmens papildomai įgytą socialinio pensijų draudimo stažą ir papildomai įgytus apskaitos vienetus.

14. Socialinio draudimo našlaičių pensija (toliau – našlaičių pensija) – viena iš socialinio draudimo pensijų rūšių, skiriama mirusiojo asmens vaikams (įvaikiams), jeigu tenkinamos šio įstatymo nustatytos sąlygos našlaičių pensijai skirti.

15. Socialinio draudimo netekto darbingumo pensija (toliau – netekto darbingumo pensija) – viena iš socialinio draudimo pensijų rūšių, skiriama asmeniui, kuriam Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka yra nustatytas darbingumo lygis ir kuris turi šio įstatymo nustatytą minimalų stažą netekto darbingumo pensijai.

16. Socialinio draudimo pensijos dydžio tikslinimas – naujo socialinio draudimo pensijos dydžio apskaičiavimas, pateikus papildomus duomenis apie socialinio pensijų draudimo stažą ir (ar) pajamas, turėtus iki pensijos skyrimo.

17. Socialinio draudimo senatvės pensija (toliau – senatvės pensija) – viena iš socialinio draudimo pensijų rūšių, skiriama asmeniui, sukakusiam šio įstatymo nustatytą senatvės pensijos amžių ir turinčiam šio įstatymo nustatytą minimalų stažą senatvės pensijai.

18. Socialinio draudimo senatvės pensija neįgaliajam (toliau – senatvės pensija neįgaliajam) – senatvės pensija, šio įstatymo nustatyta tvarka mokama asmeniui, kuris senatvės pensijos amžių sukanka netekto darbingumo pensijos gavimo laikotarpiu.

19. Socialinio pensijų draudimo įmokos – apdraustų asmenų ir (arba) jų draudėjų mokamos atitinkamų metų Socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu nustatytos pensijų draudimo įmokos.

20. Socialinio pensijų draudimo stažas (toliau – stažas) – laikas, per kurį įstatymų nustatyta tvarka buvo mokamos arba turėjo būti mokamos socialinio pensijų draudimo įmokos, ir šio įstatymo nurodyti stažui prilyginti laikotarpiai.

21. Vidutinis šalies darbo užmokestis – Lietuvos statistikos departamento paskelbtas kalendorinių metų keturių ketvirčių šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio vidurkis (su individualiosiomis įmonėmis).

22. Kitos šiame įstatyme vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos socialinio draudimo įstatyme, Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatyme, Pensijų kaupimo įstatyme ir kituose įstatymuose.

3 straipsnis. Teisė gauti socialinio draudimo pensiją

1. Teisę gauti socialinio draudimo pensiją turi šio įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys:

1) Lietuvos Respublikos gyventojai, kaip jie apibrėžiami Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatyme, kurių duomenys apie gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, o neturinčių gyvenamosios vietos – apie savivaldybę, kurioje jie gyvena, yra įrašyti į Lietuvos Respublikos gyventojų registrą;

2) gyvenantys Europos Sąjungos valstybėse narėse, Europos ekonominės erdvės susitarimą pasirašiusiose valstybėse narėse asmenys, kuriems taikomi Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentai;

3) gyvenantys valstybėse, kuriose galioja Lietuvos tarptautinių sutarčių nuostatos dėl pensijų mokėjimo, asmenys.

2. Šio įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys, kuriems netaikomos šio straipsnio 1 dalies 2-3 punktų nuostatos dėl teisės gauti pensiją gyvenant užsienio valstybėje, pagal šį įstatymą teisę gauti pensiją įgyja tik tuo atveju, jeigu jie yra įgiję ne mažesnę už minimalų stažą atitinkamos rūšies pensijai gauti dirbdami Lietuvos įmonėse, įstaigose, organizacijose (šio įstatymo 10 straipsnis, išskyrus 5 jo dalį, šio įstatymo 3 priedas). Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka reabilituotiems politiniams kaliniams ir tremtiniais, dalį stažo įgijusiems kalinimo metu ar tremtyje, sąlyga įgyti minimalų stažą dirbant Lietuvos įmonėse, įstaigose, organizacijose netaikoma.

4 straipsnis. Asmenys, privalomai draudžiami pensijų socialiniu draudimu

Pensijų socialiniu draudimu privalomai draudžiamus asmenis nustato Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymas.

5 straipsnis. Socialinio draudimo pensijų rūšys

Nuo 2016 metų sausio 1 dienos pagal šį įstatymą skiriamos šios socialinio draudimo pensijos:

- 1) senatvės;
- 2) netekto darbingumo;
- 3) našlaičių.

6 straipsnis. Pensijų mokėjimas, turint teisę gauti daugiau nei vieną pensiją

1. Asmenims, kuriems šio įstatymo nustatyta tvarka mokamos netekto darbingumo (invalidumo) pensijos ir kurie šios pensijos gavimo metu sukanka senatvės pensijos amžių ir įgyja teisę gauti senatvės pensiją, jų pasirinkimu mokama arba senatvės pensija, arba senatvės pensija neįgaliajam, apskaičiuota šio įstatymo 34 straipsnyje nustatyta tvarka. Kartu su senatvės, senatvės pensija neįgaliajam ar netekto darbingumo pensijomis gali būti mokamos našlaičių pensijos, našlių pensijos, paskirtos iki 2016 m. sausio 1 d., ar našlių pensijos pagal Lietuvos Respublikos šalpos išmokų įstatymą, jei įstatymų nenustatyta kitaip.

2. Asmenims, tuo pat metu turintiems teisę gauti našlaičių pensijas ir našlių pensijas, paskirtas iki 2016 m. sausio 1 d., ar našlių pensijas pagal Lietuvos Respublikos šalpos išmokų įstatymą, skiriama didesnioji arba jų pasirinkimu viena iš šių pensijų.

3. Asmenims, turintiems teisę gauti arba gaunantiems valstybines maitintojo netekimo pensijas ar valstybines socialinio draudimo maitintojo netekimo pensijas už mirusį iki 1995 m. sausio 1 d. maitintoją ir tuo pat metu turintiems teisę gauti valstybinę socialinio draudimo senatvės, netekto darbingumo, invalidumo, ištarnauto laiko, našlių arba našlaičių pensiją, mokama jų

pasirinkimu viena iš šių pensijų, išskyrus našlaičių pensiją, kuri mokama kartu su maitintojo netekimo pensija už kitą mirusį iki 1995 m. sausio 1 d. tėvą (motiną).

4. Asmenys, turintys teisę gauti socialinio draudimo pensiją, nepraranda teisės gauti valstybines pensijas ar kitas pensijų išmokas, jei įstatymai nenustato kitaip.

7 straipsnis. Socialinio draudimo pensijos sandara

Socialinio draudimo pensiją sudaro bendroji ir individualioji dalys.

8 straipsnis Socialinio draudimo pensijų dydžių mato rodiklių indeksavimas

1. Kiekvienais metais nuo liepos 1 dienos bazinės pensijos bei apskaitos vieneto vertės dydžiai indeksuojami pagal šio įstatymo 2 priedo 1 punkte nurodytą formulę apskaičiuotą indeksavimo koeficientą IK, atsižvelgiant į trijų praėjusių metų darbo užmokesčio fondo augimą, einamųjų metų ir prognozuojamą šio fondo augimą per ateinančius trejus metus.

2. Bazinės pensijos bei apskaitos vieneto vertės dydžių indeksavimas stabdomas, jei bendrojo vidaus produkto ir (ar) ketvirčio darbo užmokesčio fondo indeksas apskaičiuotas šio įstatymo 2 priedo 3 punkte nurodyta tvarka, palyginus su praėjusių metų tais pačiais ketvirčiais, yra mažesnis už vienetą du ketvirčius iš eilės. Po indeksavimo sustabdymo minėti rodikliai gali būti indeksuojami anksčiausiai kitais kalendoriniais metais.

3. Jei pagal šio įstatymo 2 priede nurodytą formulę apskaičiuotas indeksavimo koeficientas IK yra mažesnis už vienetą, socialinio draudimo bazinės pensijos bei apskaitos vieneto vertės dydžiai nėra indeksuojami. Tačiau tų metų pensijų indeksavimo koeficiento skirtumu nuo vieneto mažinami vėlesnių metų indeksavimo koeficientai pagal šio įstatymo 2 priede nurodytą formulę.

4. Iki šio įstatymo paskirtos pensijos indeksuojamos dauginant mokamos pensijos dydį iš šio įstatymo 2 priede nustatyta tvarka apskaičiuoto indeksavimo koeficiento IK.

9 straipsnis. Socialinio draudimo pensijų mokėjimo šaltiniai

1. Socialinio draudimo pensijos bendroji dalis mokama iš valstybės biudžeto lėšų.

2. Socialinio draudimo pensijos individualioji dalis mokama iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų.

3. Kompensacijos už ypatingas darbo sąlygas, pensijos, išvardintos šio įstatymo 56 straipsnyje, mokamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų.

4. Šio straipsnio 1 dalies įgyvendinimo laikotarpį ir taikymo tvarką nustato Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymas

10 straipsnis. Laikotarpių įskaitymas į pensijų draudimo stažą

1. Nuo 1995 m. sausio 1 d. į stažą įskaitomi visi kalendoriniai metai, jei tais metais priskaičiuota pensijų draudimo įmokų suma yra ne mažesnė nei per tuos kalendorinius metus turėjo būti priskaičiuota asmens pensijų draudimo įmokų suma nuo tais metais galiojančios minimalios mėnesio algos dirbant pagal darbo sutartį. Jei yra nustatyti skirtingi šios algos dydžiai, stažui apskaičiuoti taikoma mažiausia pagal dydį minimalioji mėnesinė alga. Jei priskaičiuota pensijų draudimo įmokų suma yra mažesnė, įskaitoma proporcingai mažesnė stažo dalis.

2. Išėjimo į pensiją metais į asmens stažą įskaitomi visi mėnesiai iki išėjimo į pensiją, jei priskaičiuotų pensijų draudimo įmokų suma yra ne mažesnė nei per tuos kalendorinius mėnesius turėjo būti priskaičiuota asmens pensijų draudimo įmokų suma nuo tais mėnesiais galiojusios minimalios mėnesio algos dirbant pagal darbo sutartį. Priešingu atveju išėjimo į pensiją metų stažas laikomas proporcingai mažesniu.

3. Į stažą taip pat įskaitomas laikas, per kurį asmenys gavo:

1) ligos (įskaitant darbdavio mokamas ligos dienas), motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros ar profesinės reabilitacijos socialinio draudimo išmokas, mokamas pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą;

2) ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos socialinio draudimo išmokas, mokamas pagal Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymą;

3) nedarbo socialinio draudimo išmokas, mokamas pagal Nedarbo socialinio draudimo įstatymą;

4) bedarbio pašalpas, mokėtas draustiems nuo nedarbo asmenims pagal Bedarbių rėmimo įstatymo nuostatas, galiojusias iki 2005 m. sausio 1 d.

4. Šio straipsnio 3 dalyje nurodytų išmokų gavimo laikas įskaitomas tik įstatymų nustatyta tvarka privalomai draustiems ligos ir motinystės socialiniu draudimu, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu bei nedarbo socialiniu draudimu (iki 2005 m. sausio 1 d. – socialiniu draudimu nuo nedarbo) asmenims.

5. Į stažą, skiriant senatvės pensiją, taip pat įskaitomi socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensijų gavimo metai (ar jų dalis, jei pensiją asmuo gavo ne visus metus).

6. Asmens stažui taip pat prilyginami iki šio įstatymo įsigaliojimo buvę laikotarpiai, kai asmuo pagal galiojusius įstatymus buvo draustas tik pagrindinei pensijos daliai, į stažą per kalendorinius metus įskaitant tiek mėnesių, už kiek mėnesių buvo sumokėta nustatyto dydžio pensijų draudimo įmoka pagrindinei pensijos daliai.

7. Laikotarpiai, buvę iki Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo įsigaliojimo, t. y. iki 1995 m. sausio 1 d., kurie yra prilyginami stažui, yra nurodyti šio įstatymo 3 priede.

9. Per kalendorinius metus negali būti įskaityta daugiau kaip vieneri pensijų draudimo stažo metai.

10. Stažas išreiškiamas metais. Jeigu jo dalis apskaičiuota mėnesiais, mėnesių skaičius dalijamas iš dvylikos.

11 straipsnis. Pensijų socialinio draudimo apskaitos vienetai

Už kiekvienus kalendorinius pensijų draudimo metus asmeniui apskaičiuojami apskaitos vienetai.

12 straipsnis. Apskaitos vienetų skaičiaus apskaičiavimas

1. Apskaitos vienetų skaičius, asmens įgytas per kalendorinius metus, nustatomas padalijus asmens sumokėtų ir (ar) už jį priskaičiuotų socialinio pensijų draudimo įmokų sumą (neįskaitant kaupiamosios pensijų įmokų dalies sumos, išskyrus šio įstatymo numatytuosius atvejus) iš socialinio pensijų draudimo įmokų sumos, kurią per metus teisės aktų nustatyta socialinio pensijų draudimo įmokų tarifu apdraustasis ir jo draudėjas privalo sumokėti nuo vidutinio tų metų šalies darbo užmokesčio.

2. Jei asmuo kalendoriniais metais gavo socialinio draudimo išmokas, nurodytas šio įstatymo 10 straipsnio 3 dalyje, laikoma, kad nuo šių išmokų buvo skaičiuojamos socialinio pensijų draudimo įmokos pagal socialinio pensijų draudimo įmokų tarifą, nustatytą apdraustajam ir draudėjui, atėmus tarifo dydį, patvirtintą apdraustiesiems asmenims, dalyvavusiems pensijų kaupime. Taip apskaičiuota įmokų suma sudedama su šio straipsnio 1 dalyje nurodyta įmokų suma (įskaitant kaupiamąją pensijų įmoką), pagal kurią nustatomas įgytas apskaitos vienetų skaičius.

3. Apskaitos vienetai sumuojami už visus metus, kai asmuo buvo draustas pensijų draudimu ar gavo šio įstatymo 10 straipsnio 3 dalyje nurodytas išmokas.

4. Nuo 2026 m. sausio 1 d. nustatant asmens apskaitos vienetų skaičių, pagal šio straipsnio 3 dalį nustatytas apskaitos vienetų skaičius yra dauginamas iš daugiklio α , kuris apskaičiuojamas kaip vidutinės tikėtinos 65 metų asmens gyvenimo trukmės, dvejiems metams anksčiau negu senatvės pensijos skyrimo metai, santykis su vidutine tikėtina 65 metų asmens gyvenimo trukme dvejiems metams anksčiau už tuos metus, kada pagal šio įstatymo 15 straipsnį įsigaliojo paskutinis senatvės pensijos amžiaus padidinimas.

13 straipsnis. Apskaitos vienetų skaičiaus nustatymas už laikotarpius, kai asmuo gavo netekto darbingumo pensiją

1. Kalendoriniais metais, kai asmuo gavo netekto darbingumo pensiją, įgytų apskaitos vienetų skaičiumi laikomas tų metų asmens pakaitinis apskaitos vienetų vidurkis (31 straipsnis). Jei netekto darbingumo pensija asmeniui buvo mokama ne visus kalendorinius metus, tais metais įgytu apskaitos vienetų skaičiumi laikomas proporcingai mažesnis dydis.

2. Jei asmuo, netekto darbingumo pensijos gavimo metais pagal šio įstatymo 12 straipsnį įgyja apskaitos vienetų skaičių, didesnę už pakaitinį apskaitos vienetų vidurkį, tais metais įgytu apskaitos vienetų skaičiumi laikomas didesnis apskaitos vienetų skaičius.

II SKYRIUS SOCIALINIO DRAUDIMO SENATVĖS PENSIJOS

14 straipsnis. Teisė gauti socialinio draudimo senatvės pensiją

1. Asmuo įgyja teisę gauti socialinio draudimo senatvės pensiją, kai jis atitinka visas šias sąlygas:

- 1) sukanka šio įstatymo nustatyta senatvės pensijos amžius;
- 2) turi minimalų stažą, nustatytą senatvės pensijai.

2. Asmuo turi atitikti šio straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimus senatvės pensijos amžiaus sukakties dieną arba kreipimosi dėl pensijos dieną, kai pensijos kreipiamasi jau sukakus pensijos amžių.

15 straipsnis. Senatvės pensijos amžius

1. Senatvės pensijos amžius nuo 2026 metų sausio 1 dienos nustatomas 65 metai.

2. Vidutinei tikėtina 65 metus sukakusių asmenų gyvenimo trukmei padidėjus puse metų (šešiais pilnais mėnesiais) ar daugiau, palyginti su buvusiu 2026 metais, senatvės pensijos amžius didinamas puse metų (šešiais mėnesiais) praėjus dvejiems metams nuo vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės padidėjimo metų sausio 1 dienos. Toks pat senatvės pensijos amžiaus didinimas kartojamas, kiekvieną kartą vidutinei tikėtina 65 metus sukakusių asmenų gyvenimo trukmei padidėjus dar puse metų (šešiais pilnais mėnesiais) ar daugiau, palyginti su paskutiniu buvusiu vidutinės gyvenimo trukmės padidėjimu puse metų, kuriuo remiantis paskutinį kartą buvo padidintas senatvės pensijos amžius.

3. Šio straipsnio 1 dalies įsigaliojimo tvarka nustatoma šio įstatymo 55 straipsnio 1 dalyje.

16 straipsnis. Minimalus ir būtinas stažas senatvės pensijai

1. Minimalus stažas senatvės pensijai yra 15 metų.

2. Būtinas stažas senatvės pensijai yra 35 metai.

3. Šio straipsnio 2 dalies įsigaliojimo tvarka nustatoma šio įstatymo 55 straipsnio 2 dalyje.

17 straipsnis. Socialinio draudimo senatvės pensijos bendrosios dalies dydis

1. Socialinio draudimo senatvės pensijos bendrosios dalies dydis nustatomas pagal bazinės pensijos dydį, atsižvelgiant į asmens įgyto stažo ir būtinojo stažo santykį ir apskaičiuojama pagal formulę $\beta \cdot B$, kurioje:

B – pensijos skyrimo mėnesį galiojantis bazinės pensijos dydis.

β – nuo šio įstatymo įsigaliojimo skiriamoms senatvės pensijoms - asmens įgyto stažo ir būtinojo stažo, galiojančio tam asmeniui senatvės pensijos skyrimo metais, santykis (šio įstatymo 55 straipsnis).

2. Iki šio įstatymo įsigaliojimo paskirtoms pensijoms dydžio β apskaičiavimas nustatomas šio įstatymo 43 straipsnyje.

18 straipsnis. Socialinio draudimo senatvės pensijos individualiosios dalies dydis

1. Socialinio draudimo pensijos individualiosios dalies dydis yra apskaičiuojamas pagal formulę $V \cdot p$, kurioje:

V – asmens įgytų apskaitos vienetų skaičius;

p – pensijos skyrimo mėnesį galiojanti apskaitos vieneto vertė.

2. Jei pensijos skyrimo metu dar nepaskelbtas vidutinis darbo užmokestis, reikalingas visiems įgytiems apskaitos vienetams apskaičiuoti, pensijos individualioji dalis pradedama mokėti pagal skyrimo metu žinomą apskaitos vienetų skaičių. Paskelbus vidutinį darbo užmokestį, nuo pirmos po paskelbimo mėnesio dienos asmens apskaitos vienetų skaičius atitinkamai padidinamas ir išmokamas visas nuo pensijos paskyrimo datos susidaręs skirtumas.

19 straipsnis. Socialinio draudimo senatvės pensijos dydžio naujinimas pasibaigus kalendoriniams metams pagal naujus stažo duomenis ir papildomai įgytus apskaitos vienetus

1. Nuo kiekvienų kalendorinių metų, pradedant 2017 metais, balandžio 1 dienos senatvės pensijos dydis kasmet naujinamas, įvertinant asmens po pensijos skyrimo įgytą stažą ir apskaitos vienetų skaičių:

1) bendroji dalis apskaičiuojama pagal šio įstatymo 17 straipsnį, pagal tų metų sausio 1 dienai asmens įgyto stažo duomenis naujai įvertinant dydį β kaip asmens įgyto ir tais metais galiojančio būtinojo senatvės pensijos stažo santykį; jei naujai apskaičiuotas dydis β mažesnis už taikytą iki šiol, taikomas ankstesnis dydis;

2) individualioji dalis apskaičiuojama šio įstatymo 18 straipsnyje nustatyta tvarka, taikant tų metų sausio 1 dienai asmens įgytų apskaitos vienetų skaičių.

20 straipsnis. Išankstinės senatvės pensijos skyrimo sąlygos

1. Išankstinė senatvės pensija skiriama asmeniui, kuris kreipimosi dėl išankstinės senatvės pensijos dieną atitinka visas šias sąlygas:

1) iki šio įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nustatyto senatvės pensijos amžiaus jam yra likę ne daugiau kaip 3 metai;

2) turi būtinaį stažą senatvės pensijai skirti, išskyrus šio straipsnio 2 dalyje nurodytus asmenis;

3) negauna kitų valstybinių socialinio draudimo, valstybinių, šalpos pensijų (išskyrus šalpos pensijas, įstatymų nustatytais atvejais mokamas namuose invalidus slaugantiems asmenims, ir pensijų išmokas, mokamas pagal Pensijų kaupimo ir Profesinių pensijų kaupimo įstatymus, užsienio valstybės pensijų (išskyrus ankstyvą senatvės išmoką arba senatvės išmoką, paskirtas vadovaujantis Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentais ar Lietuvos Respublikos sudarytų tarptautinių sutarčių dėl pensijų mokėjimo nuostatomis), nuolatinių pensinio pobūdžio išmokų už asmens darbo pobūdį (valstybinės signataro rentos, artistų rentos arba kompensacinės išmokos teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybiniam darbuotojams, kompensacijos už ypatingas darbo sąlygas ir pan.), mokamų iš valstybės biudžeto ar Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, pensijų išmokų, gaunamų bet kuriuo Papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatymo nustatytu būdu, netekto darbingumo periodinės kompensacijos, šalpos kompensacijos, nedarbo socialinio draudimo išmokos ar priešpensinės bedarbio išmokos;

4) nėra vienas iš asmenų, privalomai draudžiamų socialiniu draudimu pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymą, nėra ūkininkas ar jo partneris pagal Ūkininko ūkio įstatymą, taip pat negauna užsienio valstybėje pajamų, susijusių su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais;

5) atitinka kitas šio Įstatymo nustatytas sąlygas senatvės pensijai gauti, išskyrus senatvės pensijos amžiaus reikalavimą.

2. Motinoms, kurios pagimdė ir išaugino iki 8 metų penkis ir daugiau vaikų, taip pat tėvams (įtėviams), kurie ne mažiau kaip 15 metų slaugė namuose savo neįgalius (invalidus) vaikus (įvaikius) nepaisant vaikų (įvaikių) neįgalumo lygio arba savo vaikus (įvaikius), pripažintus

netekusiais 60 procentų ir daugiau darbingumo (iki 2004 m. balandžio 1 d. I ar II grupės invalidais nuo vaikystės arba iki 2005 m. liepos 1 d. tapusius I ar II grupės invalidais iki 18 metų), jeigu šie jų vaikai (įvaikiai) buvo pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. invalidais) iki 18 metų bei asmenims, kurie ne mažiau kaip 15 metų slaugė namuose neįgaliuosius, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis (visiškos negalios invalidus), išankstinė senatvės pensija, jeigu jie atitinka šio straipsnio 1 dalies 1, 3–5 punktuose išvardytas sąlygas, gali būti paskirta ir tuo atveju, jeigu kreipimosi dėl išankstinės senatvės pensijos dieną šie asmenys turi ne mažesnę kaip 15 metų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą.

21 straipsnis. Išankstinės senatvės pensijos mokėjimo sustabdymas ir atnaujinimas

1. Paskirtosios išankstinės senatvės pensijos mokėjimas sustabdomas ir ji nemokama, jeigu šios pensijos gavėjas pradeda neatitikti šio Įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktų nustatytų sąlygų.

2. Jeigu išankstinės senatvės pensijos mokėjimas buvo sustabdytas pagal šio straipsnio 1 dalį, anksčiau paskirtosios išankstinės senatvės pensijos mokėjimas gali būti atnaujintas (šio straipsnio 3 dalis) arba ši pensija paskirta iš naujo (šio straipsnio 4 dalis).

3. Jeigu nuo išankstinės senatvės pensijos mokėjimo sustabdymo dienos nepraėjo 12 mėnesių, atnaujinamas anksčiau paskirtosios (sumažintos tokia pat dalimi kaip ir pensijos skyrimo metu) išankstinės senatvės pensijos mokėjimas.

4. Jeigu nuo išankstinės senatvės pensijos mokėjimo sustabdymo dienos iki kreipimosi dėl jos mokėjimo atnaujinimo dienos praėjo daugiau kaip 12 mėnesių, anksčiau paskirtosios išankstinės senatvės pensijos mokėjimas neatnaujinamas, o ši pensija skiriama iš naujo ir apskaičiuojama šio įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

5. Šio straipsnio 2–4 dalyse nustatytais atvejais išankstinės senatvės pensijos mokėjimas atnaujinamas arba ji iš naujo skiriama nuo pirmos dienos mėnesio, einančio po to mėnesio, kurį asmuo kreipėsi dėl šios pensijos mokėjimo atnaujinimo arba skyrimo.

22 straipsnis. Išankstinės senatvės pensijos apskaičiavimas

1. Išankstinė senatvės pensija apskaičiuojama taip, kaip senatvės pensija, sudedant bendrąją ir individualiąją pensijos dalis, kurios apskaičiuojamos tokia tvarka:

1) bendroji pensijos dalis apskaičiuojama pagal skyrimo metu asmens turimą stažą, bet daugiklis β laikomas ne didesniu už 1;

2) apskaičiuojant individualiąją pensijos dalį, asmens įgytų apskaitos vienetų skaičius mažinamas santykiu, kuris apskaičiuojamas padalijant paskutinę paskelbtą vidutinę tikėtiną 65 metus sulaukusio asmens amžiaus gyvenimo trukmę iš paskutinės paskelbtos vidutinės tikėtinės to amžiaus asmens, kuriam skiriama pensija, gyvenimo trukmės.

2. Kai dėl išankstinės senatvės pensijos skyrimo iš naujo kreipiasi asmuo, kuriam šios pensijos mokėjimas buvo sustabdytas, o nuo išankstinės senatvės pensijos mokėjimo sustabdymo dienos iki kreipimosi dėl jos mokėjimo atnaujinimo dienos praėjo daugiau kaip 12 mėnesių arba pensijos mokėjimas buvo nutrauktas, apskaičiuojant individualiąją pensijos dalį, dydis, kuriuo buvo sumažintas apskaitos vienetų skaičius (šio straipsnio 1 dalies 2 punktą), dalinamas iš tiek mėnesių, kiek išankstinės pensijos skyrimo metu asmeniui trūko iki senatvės pensijos amžiaus ir dauginamas iš tiek mėnesių, kiek asmeniui buvo likę iki pensijos amžiaus išankstinės pensijos nutraukimo metu. Gauta sandauga pridėjama prie asmens įgytų (sumažintų pagal šio straipsnio 1 dalies 2 punktą) apskaitos vienetų skaičiaus ir gauta suma toliau laikoma įgytų apskaitos vienetų skaičiumi.

3. Išankstinių senatvės pensijų, paskirtų iki 2012 m. sausio 1 d., dydis nemažinamas dėl to, kad padidėja mėnesių iki senatvės pensijos amžiaus skaičius.

23 straipsnis. Socialinio draudimo pensijų apskaičiavimas asmeniui, gavusiam išankstinę senatvės pensiją

1. Skiriant netekto darbingumo pensiją nesukakusiam senatvės pensijos amžiaus asmeniui, gavusiam išankstinę senatvės pensiją, netekto darbingumo pensijos dydis apskaičiuojamas šio įstatymo nustatyta tvarka ir nemažinamas dėl to, kad asmuo gavo išankstinę senatvės pensiją.

2. Skiriant senatvės pensiją asmeniui, gavusiam išankstinę senatvės pensiją, senatvės pensijos dydis apskaičiuojamas pagal įgytą apskaitos vienetų skaičių, sumažintą pagal šio įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktą, ir netaikant šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyto apribojimo apskaičiuojant bendrąją dalį.

24 straipsnis. Socialinio draudimo senatvės pensijos atidėtas skyrimas ir mokėjimas

1. Jei asmuo įgyja teisę gauti senatvės pensiją pagal šį įstatymą, bet kreipiasi su prašymu atidėti pensijos skyrimą ir mokėjimą, pensija jam skiriama pasibaigus sutartam atidėjimo laikotarpiui.

2. Pasibaigus atidėjimo laikotarpiui skiriant pensiją, asmens įgytų iki to laiko apskaitos vienetų skaičius didinamas santykiu, kuris apskaičiuojamas dalinant paskutinę paskelbtą vidutinę tikėtiną 65 metus sulaukusio asmens amžiaus gyvenimo trukmę iš paskutinės paskelbtos vidutinės tikėtinės to amžiaus asmens, kuriam skiriama pensija, gyvenimo trukmės. Taip padidintas apskaitos vienetų skaičius yra pagrindas individualiajai pensijos daliai apskaičiuoti.

3. Atidėti pensijos skyrimą galima ne ilgiau kaip 5 metams.

III SKYRIUS

SOCIALINIO DRAUDIMO NETEKTO DARBINGUMO PENSIJOS

25 straipsnis. Teisė gauti netekto darbingumo pensiją

Teisę gauti socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją turi asmenys, kuriems Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka nustatytas darbingumo lygis ir kurie pripažinti nedarbingais arba iš dalies darbingais, turinčiais nustatytą ne mažesnę nei 45 procentų netekto darbingumo lygį (toliau – nedarbingi arba iš dalies darbingi asmenys), taip pat asmenys, sergantys hipofiziniu nanizmu, jeigu šie asmenys atitinka kitas šio įstatymo nustatytas sąlygas.

26 straipsnis. Darbingumo lygio ir netekto darbingumo procentų nustatymas

1. Asmens darbingumo lygį, jo priežastį, atsiradimo laiką, terminą ir asmens netekto darbingumo procentus nustato Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau šiame straipsnyje – Tarnyba).

2. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba teisės aktų nustatyta tvarka turi teisę ginčyti Tarnybos sprendimus dėl darbingumo lygio, jo priežasties, atsiradimo laiko ir termino.

27 straipsnis. Netekto darbingumo pensijos skyrimo sąlygos

1. Asmuo, kuriam pirmą kartą nustatomas darbingumo lygis ir kuris pripažįstamas nedarbingu arba iš dalies darbingu, įgyja teisę gauti socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją, jeigu pripažinimo nedarbingu arba iš dalies darbingu dieną jis turi minimalų pensijų draudimo stažą netekto darbingumo pensijai.

2. Asmuo, neturėjęs teisės gauti socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos pagal šio straipsnio 1 dalyje nurodytą sąlygą, įgyja teisę ją gauti tuo atveju, jeigu jis minimalų pensijų draudimo stažą netekto darbingumo pensijai turi pripažinimo nedarbingu arba iš dalies darbingu, pakartotinai jį tikrinant, dieną arba kreipimosi dėl pensijos dieną.

3. Asmuo, kuris serga hipofiziniu nanizmu, bet jam nėra nustatytas darbingumo lygis, įgyja teisę gauti socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją kaip asmuo, netekęs 70 procentų darbingumo, jeigu atitinka 28 straipsnio 3 dalyje nustatytus reikalavimus.

28 straipsnis. Minimalus ir būtinas draudimo stažas netekto darbingumo pensijai

1. Asmenims, kurie pripažinti nedarbingais arba iš dalies darbingais, nustatomas toks minimalus stažas netekto darbingumo pensijai: kol asmeniui sukanka 22 metai, – 2 mėnesiai, sukakus 22 metams, minimalus stažas kasmet didinamas 2 mėnesiais per metus, sukakus 37 metams, minimalus stažas kasmet didinamas šešiais mėnesiais per metus, bet negali viršyti minimalaus stažo, nustatyto senatvės pensijai.

2. Būtinasis stažas netekto darbingumo pensijai nustatomas taip: kol asmeniui sukanka 24 metai, – vieneri metai, sukakus 24 metams, būtinasis stažas didinamas 4 mėnesiais su kiekvienais asmens amžiaus metais, sukakus 30 metų, būtinasis stažas didinamas 6 mėnesiais su kiekvienais asmens amžiaus metais, sukakus 34 metus, būtinasis stažas didinamas 8 mėnesiais su kiekvienais asmens amžiaus metais, sukakus 40 metų, būtinasis stažas didinamas 12 mėnesių su kiekvienais asmens amžiaus metais, bet negali viršyti būtinojo stažo, nustatyto senatvės pensijai (šio įstatymo 6 priedas).

3. Asmenims, sergantiems hipofiziniu nanizmu, netekto darbingumo pensija skiriama, kai jie sukanka 10 metų mažesnę amžių nei šiuo įstatymu nustatytas senatvės pensijos amžius.

29 straipsnis. Netekto darbingumo pensijos bendrosios dalies apskaičiavimas

Netekto darbingumo pensijos bendrosios dalies dydis apskaičiuojamas pagal formulę $d \cdot \beta \cdot B$, kurioje:

B – pensijos mokėjimo mėnesį galiojantis bazinės pensijos dydis;

d – netekto darbingumo lygio daugiklis pagal netekto darbingumo lygio procentus, nurodytas šio įstatymo 4 priede;

β – asmens turimo ir būtinojo stažo santykio daugiklis, kuris nustatomas tokia tvarka:

1) tuo atveju, kai netekto darbingumo pensijos skyrimo metais asmens stažas yra ne didesnis už tais metais galiojantį būtinąjį stažą senatvės pensijai (šio įstatymo 52 straipsnis), daugiklis β lygus asmens turimo ir tam asmeniui būtinojo stažo netekto darbingumo pensijai santykiui, bet ne didesnis už vienetą;

2) tuo atveju, kai netekto darbingumo pensijos skyrimo metais asmens stažas didesnis už tais metais galiojantį būtinąjį stažą senatvės pensijai (šio įstatymo 52 straipsnis), daugiklis β lygus asmens turimo stažo ir būtinojo stažo senatvės pensijai santykiui.

30 straipsnis. Netekto darbingumo pensijos individualiosios dalies apskaičiavimas

1. Netekto darbingumo pensijos individualiosios dalies dydis apskaičiuojamas pagal formulę $D \cdot p \cdot d$, kurioje:

D – asmens apskaitos vienetų skaičius, taikomas netekto darbingumo pensijai, apskaičiuotas kaip asmens įgytų apskaitos vienetų, netekto darbingumo apskaitos vienetų ir laikinųjų apskaitos vienetų skaičiaus suma;

p – pensijos skyrimo mėnesį galiojanti patvirtinta apskaitos vieneto vertė;

d – netekto darbingumo lygio daugiklis, nurodytas šio įstatymo 4 priede.

2. Netekto darbingumo apskaitos vienetų skaičius nustatomas kaip pakaitinio apskaitos vienetų vidurkio (šio įstatymo 31 straipsnis) ir skirtumo tarp asmeniui nustatyto senatvės pensijos amžiaus ir asmens amžiaus, sukakusio tais metais, kurias asmeniui nustatytas darbingumo lygis, sandauga.

3. Jei pensijos skyrimo metu dar nepaskelbtas vidutinis darbo užmokestis, reikalingas visiems įgytiems apskaitos vienetams apskaičiuoti, pakaitinio apskaitos vienetų vidurkio apskaičiavimui taikomas paskutinis paskelbtas vidutinio darbo užmokesčio dydis. Pensijos individualioji dalis pradėdama mokėti pagal skyrimo metu žinomą įgytų apskaitos vienetų skaičių ir šiame straipsnyje bei šio įstatymo 31 straipsnyje nustatyta tvarka apskaičiuotą netekto darbingumo apskaitos vienetų skaičių. Paskelbus praeitų metų vidutinį darbo užmokestį, nuo pirmos po paskelbimo mėnesio dienos įgytų apskaitos vienetų skaičius atitinkamai padidinamas, o netekto

darbingumo apskaitos vienetų skaičius nekeičiamas. Pensijos gavėjui išmokamas visas nuo pensijos skyrimo dienos susidaręs skirtumas.

31 straipsnis. Pakaitinio apskaitos vienetų vidurkio nustatymas

1. Jei darbingumo lygio nustatymo metu asmuo dar nesukakęs 22 metų, pakaitinis apskaitos vienetų vidurkis nustatomas šia tvarka:

1) įvertinami kiekvienų kalendorinių metų, buvusių iki darbingumo lygio nustatymo metų, asmens įgyti apskaitos vienetai (įskaitant ir darbingumo lygio nustatymo metus);

2) pakaitiniu apskaitos vienetų vidurkiu laikomas didžiausias iš šių dydžių, bet ne mažesniu kaip 0,5.

2. Jei darbingumo lygio nustatymo metu asmuo sukakęs 22 metus, tačiau nesukakęs 26 metų, pakaitinis apskaitos vienetų vidurkis nustatomas šia tvarka:

1) įvertinami kiekvienų kalendorinių metų, buvusių iki darbingumo lygio nustatymo metų, asmens įgyti apskaitos vienetai (įskaitant ir darbingumo lygio nustatymo metus);

2) nustatomi didžiausi dvejų metų apskaitos vienetų dydžiai (jei yra tik vienerių metų įgyti apskaitos vienetai, antruoju dydžiu laikomas nulis);

3) dvejų didžiausių metų apskaitos vienetų dydžių vidurkis laikomas pakaitiniu apskaitos vienetų vidurkiu, bet ne mažesniu kaip 0,5.

3. Jei darbingumo lygio nustatymo metu asmuo sukakęs 26 metus ir daugiau, pakaitinis apskaitos vienetų vidurkis nustatomas šia tvarka:

1) pakaitiniam apskaitos vienetų vidurkiui apskaičiuoti sumuojami visi asmens įgyti apskaitos vienetai, pradedant nuo tų metų pradžios, kai asmeniui sukako 24 metai;

2) gauta suma dalinama iš tiek metų, kiek praėjo nuo pradžios tų metų, kuriais asmeniui sukako 24 metai, iki darbingumo lygio nustatymo dienos (įskaitant ir atitinkamą dalį metų, kuriais asmeniui nustatytas darbingumas lygis);

3) jei asmuo apskaitos vienetų turi įgijęs iki 24 metų sukakties, į pakaitinio apskaitos vienetų vidurkio skaičiavimą gali būti įtraukti trys didžiausi metiniai to laikotarpio apskaitos vienetų dydžiai (jei yra tik vienų ar dvejų metų įgyti apskaitos vienetai, kitais dydžiais laikomas nulis). Tokiu atveju įgytų apskaitos vienetų suma dalinama iš tiek metų, kiek praėjo nuo pradžios tų metų, kuriais asmeniui sukako 21 metai, iki darbingumo lygio nustatymo dienos (įskaitant ir atitinkamą dalį metų, kuriais asmeniui nustatytas darbingumo lygis);

4) pakaitiniu apskaitos vienetų vidurkiu laikomas didesnis iš dydžių, apskaičiuotų pagal šios dalies 2 ar 3 punktą.

4. Nustatant pakaitinį apskaitos vienetų vidurkį, skaičiavimui naudojami nesumažinti dėl asmens dalyvavimo pensijų kaupime asmens įgyti apskaitos vienetai.

32 straipsnis. Laikinių apskaitos vienetų nustatymas

Laikinieji apskaitos vienetai apskaičiuojami kaip skirtumas tarp apskaitos vienetų, kurie būtų įgyti per asmens draudimo laikotarpį iki netekto darbingumo pensijos paskyrimo, jei asmuo nebūtų dalyvavęs pensijų kaupime, ir faktiškai įgytų apskaitos vienetų.

33 straipsnis. Netekto darbingumo pensijos dydžio naujinimas kalendoriniams metams pasibaigus pagal naujus pensijų draudimo stažo duomenis ir papildomai įgytus apskaitos vienetus

Nuo kiekvienų kalendorinių metų, pradedant 2017 metais, balandžio 1 dienos netekto darbingumo pensijos dydis kasmet naujinamas, įvertinant asmens po pensijos skyrimo įgytą stažą ir apskaitos vienetų skaičių:

1) jei asmeniui naudinga, bendroji netekto darbingumo pensijos dalis apskaičiuojama šio įstatymo 29 straipsnyje nustatyta tvarka, įskaitant papildomai įgytą stažą ir taikant tam asmeniui

būtiną stažo netekto darbingumo pensijai reikalavimus pagal jo amžių einamųjų metų balandžio 1 dieną;

2) individualioji netekto darbingumo pensijos dalis apskaičiuojama šio įstatymo 30 straipsnyje nustatyta tvarka, didinant įgytų iki tų metų sausio 1 dienos apskaitos vienetų skaičių šio įstatymo 13 straipsnyje nustatyta tvarka, o netekto darbingumo apskaitos vienetų skaičių mažinant pakaitinio apskaitos vienetų vidurkio dydžiu.

34 straipsnis. Teisė pasirinkti senatvės pensiją neįgaliajam ar senatvės pensiją

1. Asmuo, gaunantis netekto darbingumo pensiją, įgijęs teisę gauti senatvės pensiją, turi teisę pasirinkti senatvės pensiją, skiriamą ir apskaičiuojama šio įstatymo nustatyta tvarka, arba senatvės pensiją neįgaliajam, kuri apskaičiuojama tokia tvarka:

1) bendrojoje senatvės pensijos neįgaliajam dalyje įskaitant į stažą visus netekto darbingumo pensijos gavimo metus ir taikant būtiną stažo reikalavimą, nustatytą senatvės pensijai;

2) individualiojoje senatvės pensijos neįgaliajam dalyje neįskaitant laikinųjų apskaitos vienetų, o likusius netekto darbingumo apskaitos vienetus pridedant prie įgytų apskaitos vienetų.

2. Jei asmuo pasirenka gauti senatvės pensiją neįgaliajam, ši pensija apskaičiuojama šio straipsnio ir (ar) 33 ar 58 straipsnių nustatyta tvarka. Apskaičiuota pensija indeksuojama šio įstatymo 8 straipsnio nustatyta tvarka ir naujinama šio įstatymo 19 straipsnyje nustatyta tvarka.

V SKYRIUS SOCIALINIO DRAUDIMO NAŠLAIČIŲ PENSIJOS

35 straipsnis. Teisė gauti našlaičių pensiją

Teisę gauti našlaičių pensiją turi šio įstatymo 36 straipsnyje nurodyti mirusiojo (nustatyta tvarka pripažinto mirusiu) asmens vaikai (įvaikiai), jeigu asmuo mirties dieną atitiko šias sąlygas:

1) buvo įgijęs šio įstatymo nustatytą teisę gauti netekto darbingumo (invalidumo) pensiją ar senatvės pensiją (priklausomai nuo mirusiojo amžiaus) arba gavo vieną iš šių pensijų;

2) minimalų pensijų draudimo ar jam prilyginamą stažą atitinkamos rūšies pensijai mirusysis įgijo dirbdamas Lietuvos, Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės susitarimą pasirašiusių valstybių narių įmonėse, įstaigose ar organizacijose (išskyrus asmenis, iki mirties dienos gavusius netekto darbingumo (invalidumo) ar senatvės pensiją, paskirtą ir (ar) mokėtą pagal šį įstatymą ar pagal pensijų įstatymus, galiojusius Lietuvos Respublikoje iki 1995 m. sausio 1 d., bei Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka reabilituotus politinius kalinius ir tremtinius, dalį stažo įgijusius neteisėto kalinimo metu ar tremtyje, kuriems sąlyga įgyti minimalų stažą dirbant Lietuvos, Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės susitarimą pasirašiusių valstybių narių įmonėse, įstaigose ar organizacijose netaikoma).

36 straipsnis. Asmenys, turintys teisę gauti našlaičių pensiją

1. Teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai iki 18 metų, taip pat vyresni, jeigu jie nedarbingais ar iš dalies darbingais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) pripažinti iki dienos (įskaitytinai), kurią jiems sukanka 24 metai, taip pat tie, kurie dėl ligos ar traumos, atsiradusios iki jiems sukako 24 metai, padarinių nedarbingais ar iš dalies darbingais (iki 2005 m. liepos 1 d. –invalidais) pripažinti po 24 metų sukakties dienos, tačiau ne vėliau kaip iki dienos (įskaitytinai), kurią jiems sukanka 26 metai, ir, jeigu jie nuo pripažinimo invalidais dienos nuolat yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai).

2. Švietimo įstaigų bendrojo ugdymo programų ar formaliojo profesinio ugdymo programų mokiniai ir dieninių ar nuolatinių studijų programų studentai, sukakę 18 metų, turi teisę gauti našlaičių pensiją iki mokymosi arba studijų pagal šias programas baigimo (išskyrus bendrojo ugdymo programų mokinius, kurie turi teisę gauti našlaičių pensiją iki tų metų, kuriais jie baigia mokytis pagal šias programas, rugpjūčio 31 d.), bet ne ilgiau, iki jiems sukaks 24 metai.

3. Teisė gauti našlaičių pensiją išlieka, kai nedarbingu ar iš dalies darbingu (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidu) pripažintas našlaitis senatvės pensijos amžių sukanka našlaičių pensijos gavimo laikotarpiu.

4. Našlaičių pensija neskiriama, o paskirtosios mokėjimas nutraukiamas asmenims, teismo nuosprendžiu pripažintiems kaltais už tyčinio nusikaltimo mirusiajam, už kurį ši pensija skiriama ir mokama, padarymą.

37 straipsnis. Našlaičių pensijos apskaičiavimas ir dydis

1. Asmeniui, turinčiam teisę gauti našlaičių pensiją, ši pensija nustatoma pagal mirusiojo asmens gautos ar galėjusios priklausyti socialinio draudimo pensijos bendrosios ir individualiosios dalių dydį:

1) mirus senatvės, netekto darbingumo (invalidumo) ar išankstinės senatvės pensijos gavėjui, našlaičių pensija apskaičiuojama pagal mirusiojo gautos pensijos bendrosios ir individualiosios dalių dydžius;

2) mirus asmeniui, kuris jau buvo sukakęs senatvės pensijos amžių, bet negavo senatvės pensijos, našlaičių pensija apskaičiuojama pagal mirusiajam galėjusios priklausyti socialinio draudimo senatvės pensijos bendrosios ir individualiosios dalių dydžius;

3) mirus asmeniui, kuris nebuvo sukakęs senatvės pensijos amžiaus, našlaičių pensija apskaičiuojama pagal mirusiajam galėjusios priklausyti socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos bendrosios ir individualiosios dalių dydžius, apskaičiuotus asmenims, netekusiems 60 procentų darbingumo (II grupės invalidumo pensijos dydį).

2. Asmeniui, turinčiam teisę gauti našlaičių pensiją, ši pensija skiriama kaip bendroji ir individualioji našlaičių pensijos dalys. Kiekviena iš šių dalių apskaičiuojama kaip 50 procentų šio straipsnio 1 dalyje nurodytų pensijos bendrosios ir individualiosios dalių dydžio. Jei tokią teisę turi du ir daugiau vaikų (įvaikių), kiekvienam skiriama po lygiai, bet ne daugiau kaip 100 procentų viso apskaičiuotos netekto darbingumo (invalidumo) ar senatvės pensijos bendrosios ir individualiosios dalies dydžio. Jeigu, paskyrus našlaičių pensiją, dėl jos skyrimo ar mokėjimo atnaujinimo kreipiasi kitas našlaitis (našlaičiai) ir dėl to mažėja netekto darbingumo (invalidumo) ar senatvės pensijos dalis, tenkanti vienam našlaičiui, našlaičių pensija perskaičiuojama nuo pirmos dienos mėnesio, einančio po to mėnesio, kurį gautas naujas prašymas su visais reikiama dokumentais.

3. Mirus asmeniui, kuris išankstinę senatvės pensiją buvo gavęs anksčiau, našlaičių pensija apskaičiuojama atsižvelgiant į mirusiojo gautos senatvės, netekto darbingumo ar invalidumo pensijos dydį arba į mirusiajam galėjusios priklausyti netekto darbingumo (jei asmuo mirė iki 2005 m. liepos 1 d. - invalidumo) ar senatvės pensijos dydį (priklausomai nuo mirusiojo amžiaus), apskaičiuotą šio įstatymo 23 straipsnio 1 ar 2 dalyje nustatyta tvarka.

4. Našlaičių pensijos abiejų tėvų netekusiems našlaičiams skiriamos už kiekvieną iš mirusių tėvų. Jeigu šie našlaičiai po tėvų mirties įgyja teisę gauti našlaičių pensiją už mirusį tėvą (įmotę), jų prašymu vietoj našlaičių pensijos už tėvą (motiną) skiriama ir mokama našlaičių pensija už tėvą (įmotę), jeigu ji didesnė už gaunamą.

5. Našlaičių pensijos indeksuojamos šio įstatymo 8 straipsnio nustatyta tvarka.

VI SKYRIUS SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ SKYRIMAS, MOKĖJIMAS IR GINČŲ DĖL PENSIJŲ NAGRINĖJIMAS

38 straipsnis. Socialinio draudimo pensijų skyrimas

1. Pensijas skiria ir moka Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos, vadovaudamosi šiuo įstatymu bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintais Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatais.

2. Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos pensijas pristato Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos nustatyta tvarka, suderinta su Valstybinio socialinio draudimo fondo taryba.

3. Kreipiantis dėl pensijos, privaloma pateikti visus Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nurodytus dokumentus, būtinus pensijai paskirti.

4. Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaiga per socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nustatytą laiką privalo priimti sprendimą apie pensijos paskyrimą arba apie atsisakymą paskirti pensiją ir apie sprendimą raštu pranešti pareiškėjui. Atsisakius skirti pensiją, privaloma nurodyti atsisakymo priežastį.

39 straipsnis. Pensijų skyrimo ir mokėjimo terminai

1. Kreiptis dėl pensijos paskyrimo galima prieš tris mėnesius iki teisės gauti pensiją atsiradimo arba bet kuriuo metu po teisės gauti pensiją atsiradimo.

2. Pagal šį įstatymą pensija skiriama ir mokama nuo teisės gauti pensiją atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 6 mėnesius iki dokumentų pensijai skirti gavimo Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigoje dienos, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje numatytą atvejį.

3. Išankstinė senatvės pensija skiriama ir mokama nuo dienos, kurią turintis teisę gauti šią pensiją asmuo kreipėsi dėl jos paskyrimo.

4. Asmens prašymu atidėjus senatvės pensijos skyrimą ar mokėjimą, taikoma šio įstatymo 24 straipsnyje nustatyta skyrimo ir mokėjimo tvarka.

5. Pensijos skiriamos iki gyvos galvos arba laikotarpiui, kuriam pensijos gavėjui pagal šį įstatymą išlieka teisė gauti paskirtą pensiją, išskyrus šio straipsnio 6 dalyje numatytus atvejus. Vertinant, ar asmeniui išlieka teisė gauti paskirtą pensiją, atsižvelgiama į turimus (gautus) duomenis (Lietuvos Respublikos registrų duomenys, trečiųjų asmenų pateikti duomenys) apie asmens gyvenamosios vietos pasikeitimą išvykus gyventi į užsienio valstybę, civilinės būklės pasikeitimą (naujos santuokos sudarymas, asmens mirtis). Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos, pagal minėtus duomenis įvertinusios asmens teisę gauti paskirtą pensiją, priima sprendimą dėl tolimesnio pensijos mokėjimo, pensijos mokėjimo sustabdymo ar nutraukimo. Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaiga, mokanti pensiją, privalo iš anksto raštu informuoti pensijos gavėją apie pensijos skyrimo termino pasibaigimą.

6. Netekto darbingumo pensija asmeniui skiriama iki šiam asmeniui nustatyto darbingumo lygio termino pabaigos. Netekto darbingumo pensija asmeniui, sergančiam hipofiziniu nanizmu, paskirta pagal šio įstatymo 27 straipsnio 3 dalį, mokama iki senatvės pensijos amžiaus sukakties dienos.

7. Pasibaigus pensijos skyrimo terminui, ją mokėti nutraukiama, jei pensijos gavėjas praranda teisę ją gauti. Jei pensijos gavėjas dėl pateisinamos priežasties pavėluotai kreipiasi dėl pensijos mokėjimo pratęsimo, pensija nepriskaičiuojant palūkanų išmokama už visą laiką, bet ne ilgiau kaip už 3 metus, kai jos mokėjimas buvo nutrauktas, o pensijos gavėjui teisė gauti pensiją buvo išlikusi. Jei pateisinamos priežasties nėra, bet teisė gauti pensiją išlieka, pensijos mokėjimas atnaujinamas nuo dokumentų dėl pensijos mokėjimo pratęsimo pateikimo dienos.

8. Pensijos gavėjui mirus, pensija išmokama jį palaidojusiems asmenims už mirties mėnesį, jeigu ji dar nebuvo išmokėta, ir dar paskirtos pensijos už vieną mėnesį dydžio suma.

40 straipsnis. Pensijos mokėjimas pensijos gavėjui persikėlus gyventi į užsienį (atvykus gyventi į Lietuvos Respubliką)

1. Pensijos gavėjui persikėlus nuolat gyventi į kitą valstybę, jam mokama paskirtoji pensija (nuo 2016 m. paskirtosios pensijos bendroji ir individualiosios dalys), jeigu pensijos gavėjas yra įgijęs ne mažesnę kaip minimalų stažą atitinkamos rūšies pensijai gauti ir visą šį stažą įgijo dirbdamas Lietuvos įmonėse, įstaigose ar organizacijose arba pensijos gavėjas yra reabilituotas politinis kalinys ar tremtinys, įgijęs dalį stažo kalinimo metu ar tremtyje. Tais atvejais, kai pensijos

gavėjas yra įgijęs ne mažesnę kaip minimalų stažą atitinkamos rūšies pensijai gauti dirbdamas Lietuvos įmonėse, įstaigose ar organizacijose, tačiau į jo draudimo stažą buvo įskaityti šiam stažui prilyginti laikotarpiai, įgyti dirbant kitose valstybėse, pensija (nuo 2016 m. paskirtosios pensijos bendroji dalis) perskaičiuojama tik pagal pensijų draudimo stažą, įgyto dirbant Lietuvos įmonėse, įstaigose ar organizacijose, duomenis ir mokama perskaičiuotoji pensija (nuo 2016 m. paskirtosios pensijos perskaičiuotoji bendroji dalis, individualiosios pensijos dalies neperskaičiuojant).

2. Kitais atvejais pensija išmokama už šešis mėnesius į priekį išvykimo mėnesio dydžio ir toliau nemokama.

3. Pensijos gavėjui, kuriam pensija persikėlus nuolat gyventi į kitą valstybę buvo mokama pagal šio straipsnio 1 dalį arba buvo paskirta ir mokama kaip nuolat gyvenančiam kitoje valstybėje pagal šio įstatymo 3 straipsnio 2 dalį, ši pensija toliau mokama jam grįžus (atvykus) gyventi į Lietuvos Respubliką.

4. Šio straipsnio nuostatos taikomos tik tais atvejais, kai pensijos gavėjas išvyksta į užsienio valstybes, kuriose nėra taikomos Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ar Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentų nuostatos dėl pensijų mokėjimo. Lietuvos Respublikai prisijungus prie tarptautinių konvencijų arba sudarius tarptautines sutartis dėl pensijos mokėjimo, pensija mokama taip, kaip nustatyta tarptautinėse konvencijose arba sutartyse.

41 straipsnis. Pensijos permokėjimas arba neprimokėjimas

1. Pensijos suma, laiku negauta dėl pensiją skiriančios ar mokančios įstaigos kaltės, išmokama už praėjusį laiką neapribojant koku nors terminu.

2. Pensijos gavėjas privalo pranešti Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigai, kuri moka jam pensiją, apie aplinkybes, turinčias įtakos pensijos dydžiui ar mokėjimui, per 10 dienų nuo šių aplinkybių atsiradimo dienos. Jei apie tokias aplinkybes laiku nepranešus pensija yra permokama, permokėtas dydis iš gavėjo išieškomas pensiją mokančios įstaigos vadovo sprendimu.

3. Jeigu pensija yra permokama dėl pensiją skiriančios ar mokančios įstaigos kaltės, permokėtas dydis iš pensijos gavėjo neišieškomas.

42 straipsnis. Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų sprendimų apskundimas

Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų sprendimai pensijų skyrimo ir mokėjimo klausimais gali būti skundžiami Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

VII SKYRIUS

PENSIJŲ, PASKIRTŲ IKI ŠIO ĮSTATYMO ĮSIGALIOJIMO, MOKĖJIMAS

43 straipsnis. Socialinio draudimo pensijų bendrosios dalies mokėjimas vietoje pagrindinės pensijos dalies ir priedo už stažo metus

1. Nuo šio įstatymo įsigaliojimo asmenims, kuriems socialinio draudimo senatvės pensija jau buvo paskirta, bendroji pensijos dalis apskaičiuojama pagal formulę $\beta \cdot B$, kurioje:

B – pensijos mokėjimo mėnesį galiojantis socialinio draudimo bazinės pensijos dydis;

β – asmenims, turintiems mažiau kaip 30 metų pensijų draudimo stažą – asmens turimo ir būtinojo stažą senatvės pensijai, galiojusio pensijos skyrimo tam asmeniui metais, santykis (šio įstatymo 6 priedas), **ne didesnis už vieneta**; asmenims, turintiems 30 metų ir didesnę stažą – asmens turimo stažą ir 30 metų santykis.

2. Jei nuo paskutinio senatvės pensijos skyrimo iki 2015 metų gruodžio 31 dienos asmuo turėjo draudžiamųjų pajamų, nuo kurių buvo mokamos socialinio pensijų draudimo įmokos, turimo

stažo duomenys šiai datai atnaujinami ir taikomi apskaičiuojant bendrąją pensijos dalį pagal šio straipsnio 1 dalį.

3. Priedas už stažo metus nuo 2016 metų sausio 1 dienos nebemokamas – vietoj jo mokama šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka apskaičiuota bendroji pensijos dalis.

4. Nuo šio įstatymo įsigaliojimo asmenims, kuriems socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensija jau buvo paskirta, bendroji pensijos dalis mokama 2015 metų gruodžio mėnesio mokėtos pagrindinės dalies ir priedo (jei toks buvo mokėtas) sumos dydžio.

44 straipsnis. Asmens, kuriam senatvės pensija iki įstatymo įsigaliojimo buvo paskirta, apskaitos vienetų skaičiaus nustatymas.

1. Asmens, kuriam iki 2016 metų sausio 1 d. buvo paskirta socialinio draudimo senatvės pensija, 2015 metų gruodžio 31 dienai įgytų apskaitos vienetų skaičiumi laikoma asmens pensijų draudimo stažo ir asmens draudžiamųjų pajamų koeficiento, pagal kuriuos papildoma senatvės pensijos dalis buvo mokama 2015 metų gruodžio mėnesį, sandauga.

2. Jei iki 2016 metų sausio 1 d. asmeniui senatvės pensija buvo mokama pagal stažo ir koeficiento duomenis už laikotarpį iki 1994 metų ir po šių metų, vietoje šio straipsnio 1 dalyje nurodytos sandaugos, apskaičiuojama pensijų draudimo stažo ir asmens draudžiamųjų pajamų koeficientų sandaugų už laikotarpius iki 1994 metų ir po jų suma.

3. Jei asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas už laikotarpį iki 1994 metų buvo padidintas taikant senatvės ir invalidumo pensijų padidinimo nuo 2004 metų kovo 1 dienos nuostatas, taikant šio straipsnio nustatytas sandaugai apskaičiuoti imamas padidintas koeficientas.

4. Jei nuo paskutinio senatvės pensijos skyrimo iki 2015 metų gruodžio 31 dienos asmuo turėjo draudžiamųjų pajamų, nuo kurių buvo mokamos socialinio pensijų draudimo įmokos, stažo ir draudžiamųjų pajamų koeficiento duomenys atnaujinami, atsižvelgiant į šias draudžiamąsias pajamas. Atnaujinti duomenys taikomi apskaičiuojant apskaitos vienetų skaičių pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalis tik tuo atveju, jei pagal atnaujintus duomenis apskaičiuotas apskaitos vienetų skaičius didesnis už apskaičiuotą pagal neatnaujintus (taikytus 2015 m. gruodžio mėnesį) duomenis.

5. Asmens įgytu apskaitos vienetų skaičiumi 2016 metų sausio 1 d. datai laikomas šiame straipsnyje nurodyta tvarka apskaičiuotas asmens įgytų apskaitos vienetų skaičius 2015 metų gruodžio 31 dienai, padaugintas iš koregavimo koeficiento 0,78.

45 straipsnis. Asmens, kuriam netekto darbingumo (invalidumo) pensija iki įstatymo įsigaliojimo buvo paskirta, apskaitos vienetų skaičiaus nustatymas.

1. Asmens, kuriam netekto darbingumo (invalidumo) pensija buvo paskirta iki įstatymo įsigaliojimo, įgytais apskaitos vienetais 2015 metų gruodžio 31 dienai laikoma sandauga $S1 \cdot K + S2 \cdot K$, kurioje:

S1 – iki netekto darbingumo pensijos skyrimo įgytas stažas;

S2 - asmeniui netekto darbingumo pensijos skyrimo metu į stažą įskaitytas trūkstantų iki senatvės pensijos amžiaus metų skaičius iki 2015 metų gruodžio 31 dienos;

K - asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas, už laikotarpį nuo 1994 metų pagal kurį pensija buvo mokama 2015 metų gruodžio mėnesį.

2. Jei netekto darbingumo (invalidumo) pensija 2015 metų gruodžio mėnesį buvo mokama pagal koeficientus už laikotarpius iki 1994 metų ir po jų, vietoje sandaugos $S1 \cdot K$ apskaičiuojama sandauga $S4 \cdot K4 + S5 \cdot K$, kurioje S4 – asmens iki 1994 metų įgytas ir netekto darbingumo pensijos skyrimo metu į įskaitytas stažas; K4 - koeficientas už laikotarpį iki 1994 metų; S5 – nuo 1994 metų iki netekto darbingumo pensijos skyrimo įgytas stažas.

3. Jei asmuo iki netekto darbingumo pensijos paskyrimo pagal Pensijų sistemos reformos įstatymą buvo pasirinkęs dalyvavimą pensijų kaupime, jam apskaičiuojamas iki šio įstatymo įsigaliojimo buvusią tvarka sumažintas dėl dalyvavimo kaupime draudžiamųjų pajamų koeficientas k. Įgytų 2015 metų gruodžio 31 dienai apskaitos vienetų skaičiumi šiuo atveju laikoma sandauga

$S1 \cdot k + S2 \cdot K$ (šio straipsnio 2 dalyje nurodytu atveju - $S4 \cdot K4 + S5 \cdot k + S2 \cdot K$), o laikinųjų vienetų skaičiumi – sandauga $S5 \cdot (K-k)$.

4. Jei nuo paskutinio netekto darbingumo pensijos skyrimo iki 2015 metų gruodžio 31 dienos asmuo turėjo draudžiamųjų pajamų, nuo kurių buvo skaičiuojamos socialinio pensijų draudimo įmokos, asmeniui už kiekvienus metus apskaičiuojami metiniai draudžiamųjų pajamų koeficientai (dalyvavusiems pensijų kaupime – sumažinti šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka). Jei kurių nors metų metinis draudžiamųjų pajamų koeficientas didesnis už asmens draudžiamųjų pajamų koeficientą, pagal kurį tais metais asmeniui buvo mokėta netekto darbingumo pensija, skirtumas pridedamas prie šio straipsnio 1 dalyje nurodyto dydžio.

5. Nuo 2016 metų sausio 1 dienos įgytais ir laikiniais apskaitos vienetais laikomi pagal šio straipsnio 1- 2 dalis apskaičiuoti apskaitos vienetai, padauginti iš koregavimo koeficiento 0,78.

46 straipsnis. Asmens, kuriam senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensija buvo paskirta iki įstatymo įsigaliojimo, individualiosios pensijos dalies mokėjimas

1. Individualioji senatvės pensijos dalis nuo šio įstatymo įsigaliojimo mokama pagal šį įstatymą atsižvelgiant į 44 straipsnyje nustatyta tvarka apskaičiuotą apskaitos vienetų skaičių 2016 m. sausio 1 dienai ir į kitas šio įstatymo nuostatas.

2. Individualioji netekto darbingumo (invalidumo) pensijos dalis nuo šio įstatymo įsigaliojimo mokama 2015 metų gruodžio mėnesio mokėtos papildomos dalies dydžio. Įsigaliojus naujai apskaitos vieneto vertei, individualioji dalis dauginama iš naujosios ir ankstesniosios verčių santykio.

47 straipsnis. Asmens, kuriam netekto darbingumo pensija iki įstatymo įsigaliojimo buvo paskirta, pensijos skyrimas iš naujo pagal šio įstatymo nuostatas, pasikeitus netekto darbingumo procentui ar darbingumo lygio terminą nustačius iš naujo

1. Pasikeitus asmens netekto darbingumo procentui ar nustačius naują darbingumo lygio terminą, netekto darbingumo pensija skiriama pagal šio įstatymo nuostatas.

2. Bendroji pensijos dalis apskaičiuojama pagal šio įstatymo 29 straipsnį, įskaitant į stažą visą iki ankstesnio pensijos skyrimo asmens turėtą stažą, taip pat visą netekto darbingumo pensijos gavimo laikotarpį ir taikant būtinojo stažo reikalavimus, šio įstatymo nustatytus to amžiaus asmeniui, kuriam skiriama netekto darbingumo pensija.

3. Individualioji pensijos dalis apskaičiuojama pagal šio įstatymo 30 straipsnį. Taikant šį straipsnį, asmens įgytu apskaitos vienetų skaičiumi laikomas dydis $AV3 + 0,78 \cdot S3 \cdot K$, kur:

AV3 – 2016 metų sausio 1 dienai asmens įgytų apskaitos vienetų skaičius (45 straipsnis);

S3 – metų skaičius nuo 2016 metų sausio 1 dienos iki netekto darbingumo pensijos skyrimo iš naujo;

K – asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas už laikotarpį po 1994 metų, pagal kurį pensija buvo mokama 2015 metų gruodžio mėnesį.

4. Pakaitiniu apskaitos vienetų vidurkiu laikomas asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas, pagal kurį pensija buvo mokama 2015 metų gruodžio mėnesį, padaugintas iš koregavimo koeficiento, t. y. $0,78 \cdot K$.

5. Netekto darbingumo apskaitos vienetų skaičiumi laikoma pakaitinio apskaitos vienetų vidurkiu (šio straipsnio 4 dalis) ir skirtumo tarp asmeniui nustatyto senatvės pensijos amžiaus ir asmens amžiaus, sukakusio tais metais, kurias asmeniui pagal šio įstatymo nuostatas skiriama netekto darbingumo pensija, sandauga.

6. Laikinių apskaitos vienetų skaičiumi laikomas šio įstatymo 45 straipsnio 3 dalyje nurodytas dydis.

7. Jei netekto darbingumo procentas padidėjo, o pagal šį straipsnį apskaičiuota netekto darbingumo pensija (abiejų dalių suma) yra mažesnė už anksčiau mokėtąją, asmeniui toliau mokama didesnė pensija, taikant šio įstatymo 43 straipsnio 3 dalies ir 46 straipsnio nuostatas.

48 straipsnis. Iki įstatymo įsigaliojimo paskirtos pensijos dydžio tikslinimas, pateikus papildomus duomenis apie iki pensijos skyrimo turėtus stažą ir (ar) pajamas

1. Jei asmenys, kuriems pensija buvo paskirta iki šio įstatymo įsigaliojimo, pateikia papildomus stažo ir (ar) darbo užmokesčio duomenis už laikotarpius, buvusius iki 1995 m. sausio 1 d., pensijos bendroji ir (ar) individualioji dalys (šio įstatymo 43, 44, 45 ir 46 straipsniai) nustatomos iš naujo, atsižvelgiant į papildomus stažo ir (ar) darbo užmokesčio (asmens draudžiamųjų pajamų koeficiento) duomenis.

2. Jei atsižvelgiant į naujai pateiktus duomenis, pensijos bendrosios ir (ar) individualiosios dalių dydžiai padidėja, naujai nustatyti pensijos bendrosios ir (ar) individualiosios dalių dydžiai taikomi nuo mėnesio, einančio po to mėnesio, kurį pensijos gavėjas pateikė naujus duomenis (visus būtinus dokumentus), pirmosios dienos.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytuosius duomenis apie iki 1995 m. sausio 1 d. turėtus pajamas gali pateikti tik tie asmenys, kuriems 2015 m. gruodžio 31 d. pagal tuo metu galiojusią teisės aktų nuostatą papildoma socialinio draudimo pensijos papildoma dalis buvo sudaryta iš dviejų atskirų dalių, įvertinus iki 1995 m. sausio 1 d. turėtus pajamas.

VIII SKYRIUS

IKI ĮSTATYMO ĮSIGALIOJIMO ĮGYTŲ TEISIŲ IŠSAUGOJIMAS

49 straipsnis. Asmens, kuriam pensija iki įstatymo įsigaliojimo dar nepaskirta, apskaitos vienetų skaičiaus nustatymas

1. Asmens, kuriam pensija iki įstatymo įsigaliojimo nebuvo paskirta, apskaitos vienetų skaičius, įgytas 2016 metų sausio 1 dienai apskaičiuojamas pagal formulę $AV1 + (AV1/S1) \cdot S2$, kur:

AV1 – suma, gauta susumavus per laikotarpį nuo 1994 metų sausio 1 dienos iki 2015 metų gruodžio 31 d. Valstybinio socialinio draudimo fondo duomenų bazėje fiksuotas kiekvienų kalendorinių metų asmens draudžiamąsias pajamas (įskaitant ir pakaitines pajamas, apskaičiuotas pagal netekto darbingumo pensijos byloje fiksuotą asmens draudžiamųjų pajamų koeficientą), padalintas iš dvylikos atitinkamų metų draudžiamųjų pajamų dydžių (iki 2002 metų – 12 vidutinių tų metų mėnesinių draudžiamųjų pajamų dydžių);

S1 - metų skaičius, per 1994–2015 metų laikotarpį asmeniui įskaitomas į stažą;

S2 – metų skaičius iki 1994 metų sausio 1 d. įskaitomas asmeniui į stažą;

2. Jei nėra duomenų apie asmens stažą iki 1994 metų sausio 1 d., jo įgytais apskaitos vienetais 2015 m. gruodžio 31 d. datai laikomas AV1 dydis, iki asmuo pateiks stažą iki 1994 metų patvirtinančius dokumentus, o juos pateikus – apskaičiuojama pagal 1 šio straipsnio dalyje nurodytą formulę.

3. Jei asmuo pagal Pensijų sistemos reformos įstatymą buvo pasirinkęs dalyvavimą pensijų kaupime, apskaitos vienetų skaičius apskaičiuojamas pagal formulę $AV2 + (AV1/S1) \cdot S2$, kur:

AV2 – suma, gauta susumavus per laikotarpį nuo 1994 iki 2015 metų Valstybinio socialinio draudimo fondo duomenų bazėje fiksuotas kiekvienų kalendorinių metų asmens draudžiamąsias pajamas, padaugintas iš atitinkamų metų kaupimo dalyvio daugiklio, nurodyto šio įstatymo 5 priede ir padalintas iš dvylikos atitinkamų metų kaupimo dalyvio daugiklio, nurodyto šio įstatymo 5 priede ir padalintas iš dvylikos atitinkamų metų draudžiamųjų pajamų dydžių (iki 2002 metų – 12 vidutinių tų metų mėnesinių draudžiamųjų pajamų dydžių). Jei pensijų kaupimo įmoka buvo pervesta ne nuo visų draudžiamųjų pajamų, tai iš nurodyto daugiklio dauginama tik ta jų dalis, nuo kurios į pensijų fondą buvo pervesta kaupiamoji pensijų įmoka;

AV1, S1 ir S2 reikšmės apibrėžtos šio straipsnio 1 dalyje.

4. Jei dalmuo AV1/S1 yra didesnis už 5, AV1 dydis nustatomas kaip $5 \cdot S1$. Jei dalmuo AV2/S1 yra didesnis už 5, AV2 dydis nustatomas kaip $5 \cdot S1$.

5. Asmens apskaitos vienetų skaičiumi 2016 metų sausio 1 d. datai laikomas šiame straipsnyje nurodyta tvarka apskaičiuotas asmens apskaitos vienetų skaičius 2015 metų gruodžio 31 d. datai, padaugintas iš koregavimo koeficiento 0,78.

50 straipsnis. Netekto darbingumo pensijos apskaičiavimas pagal šį įstatymą, kai reikia atsižvelgti į apskaitos vienetus, įgytus 1994–2015 metais.

1. Jei pagal šį įstatymą pakaitiniam apskaitos vienetų vidurkiui nustatyti būtina atsižvelgti į asmens apskaitos vienetų duomenis iki šio įstatymo įsigaliojimo, asmens apskaitos vienetais, įgytais tam tikrais metais, laikomas Valstybinio socialinio draudimo fondo duomenų bazėje fiksuoto tų kalendorinių metų asmens draudžiamųjų pajamų (neatskaičius kaupimui sumokėtos dalies) dalmuo iš tų metų draudžiamųjų pajamų (iki 2002 metų – tų metų mėnesinių draudžiamųjų pajamų), padaugintas iš koregavimo koeficiento 0,78.

2. Jei pakaitiniam apskaitos vienetų vidurkiui apskaičiuoti šiuo įstatymu nustatytas amžius iki asmenį pripažįstant nedarbingu ar iš dalies darbingu asmeniui sukako iki 1994 metų, pakaitiniam apskaitos vienetų vidurkiui apskaičiuoti taikomas laikotarpis nuo 1994 metų, apskaitos vienetus apskaičiuojant pagal šio straipsnio 1 dalį.

51 straipsnis. Senatvės pensijos apskaičiavimas asmeniui, kuriam iki senatvės pensijos amžiaus buvo mokama netekto darbingumo pensija

1. Asmeniui, kuriam netekto darbingumo pensija buvo paskirta pagal šį įstatymą arba paskirta iš naujo, pasikeitus netekto darbingumo procentui (47 straipsnis), įgijus teisę gauti senatvės pensiją, ji apskaičiuojama pagal šio įstatymo 34 straipsnį.

2. Asmeniui, kuriam netekto darbingumo pensija buvo paskirta iki šio įstatymo įsigaliojimo ir mokama pagal šio įstatymo 43 straipsnio 3 dalį bei 46 straipsnio 2 dalį, įgijus teisę gauti senatvės pensiją, ji apskaičiuojama šio straipsnio 3 – 5 dalyse nurodyta tvarka.

3. Bendroji pensijos dalis apskaičiuojama pagal šio įstatymo 17 straipsnį, įskaitant į stažą visą iki netekto darbingumo pensijos skyrimo asmens turėtą stažą, taip pat visą netekto darbingumo pensijos gavimo laikotarpį ir taikant būtinojo stažo reikalavimus, nustatytus senatvės pensijai.

4. Individualioji pensijos dalis apskaičiuojama pagal šio įstatymo 18 straipsnį. Taikant šį straipsnį, asmens įgytu apskaitos vienetų skaičiumi laikomas dydis $AV3 + 0,78 \cdot S3 \cdot K + AV4$, kur:

AV3 – 2016 metų sausio 1 dienai asmens įgytų apskaitos vienetų skaičius (45 straipsnis);

AV4 – nuo 2016 metų sausio 1 dienos asmens įgytų apskaitos vienetų skaičius (58 str. 1 dalis);

S3 – metų skaičius nuo 2016 metų sausio 1 dienos iki senatvės pensijos skyrimo dienos;

K – asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas už laikotarpį nuo 1994 metų, pagal kurį pensija buvo mokama 2015 metų gruodžio mėnesį.

52 straipsnis. Senatvės pensijos apskaičiavimas asmeniui, gavusiam išankstinę senatvės pensiją pagal Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymą

1. Asmeniui, kuriam senatvės pensijos amžiaus sukakties metu buvo mokama iki 2016 m. sausio 1 d. pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų išankstinio mokėjimo įstatymą paskirtoji išankstinė senatvės pensija, sukakus senatvės pensijos amžių, tęsiamas anksčiau apskaičiuotos ir pagal šio įstatymo nuostatas indeksuotosios pensijos mokėjimas, nuo senatvės pensijos amžiaus sukakties mažinant pensijos dydį po 0,4 procento už kiekvieną pilną faktinio išankstinės senatvės pensijos gavimo mėnesį.

2. Kai senatvės pensijos amžių sukanka asmuo, kuriam buvo mokama iki 2016 m. sausio 1 d. paskirtoji išankstinė senatvės pensija, ir po jos skyrimo asmuo buvo draudžiamas pensijų socialiniu draudimu, senatvės pensija jam apskaičiuojama pagal šio įstatymo nuostatas, taikant

išankstinės senatvės pensijos metu galiojusius būtinojo stažo reikalavimus senatvės pensijai skirti, ir mažinama po 0,4 procento už kiekvieną pilną faktinio išankstinės senatvės pensijos gavimo mėnesį.

53 straipsnis. Senatvės pensijos apskaičiavimas asmeniui, atidėjusiam senatvės pensijos mokėjimą

1. Asmeniui, iki šio įstatymo įsigaliojimo atidėjusiam pensijos mokėjimą (dar ne pradėjus gauti pensijos), senatvės pensija skiriama pasibaigus sutartam atidėjimo laikotarpiui pagal šį įstatymą, didinant 8 procentais už kiekvienus atidėjimo metus, bet ne daugiau kaip už 5 metus, daugiklio β dalį, neviršijančią vieneto (šio įstatymo 17 straipsnis) ir pensijos skyrimo metu įgytą apskaitos vienetų skaičių (šio įstatymo 18 straipsnis).

2. Asmeniui, iki šio įstatymo įsigaliojimo atidėjusiam jau gaunamos pensijos mokėjimą, senatvės pensija pasibaigus sutartam atidėjimo laikotarpiui mokama pagal šį įstatymą, didinant 8 procentais už kiekvienus atidėjimo metus, bet ne daugiau kaip už 5 metus, daugiklio β dalį, neviršijančią vieneto ir pensijos skyrimo metu įgytą apskaitos vienetų skaičių.

IX SKYRIUS PEREINAMOJO LAIKOTARPIO NUOSTATOS

54 straipsnis. Bazinės pensijos ir apskaitos vieneto vertė nuo 2016 m sausio 1 d.

1. Bazinės pensijos dydis nuo 2016 m. sausio 1 d. nustatomas 118,8 eurų.
2. Apskaitos vieneto vertė nuo 2016 metų sausio 1 d. nustatoma kaip 0,5 procento 2015 metų gruodžio mėnesį galiojusių draudžiamųjų pajamų, padalinus gautą dydį iš koregavimo koeficiento 0,78.

55 straipsnis. Pereinamojo laikotarpio senatvės pensijos amžiaus ir būtinojo stažo senatvės pensijai reguliavimas

1. Nuo 2016 m. sausio 1 d. senatvės pensijos amžius nustatomas: moterims - 61 metai ir 8 mėn., vyrams – 63 metai ir 4 mėn. Nuo 2017 m. sausio 1 d. ir kiekvienų vėlesnių metų sausio 1 d. senatvės pensijos amžius kasmet didinamas: moterims – keturiais mėnesiais per metus, vyrams – dviem mėnesiais per metus, kol pasieks šio įstatymo 15 straipsnyje nustatytą senatvės pensijos amžių – 65 metus.

2. Nuo 2016 m. sausio 1 d. būtinasis stažas senatvės pensijai nustatomas 30 metų ir kasmet, pradedant 2017 metų sausio 1 d., didinamas 6 mėn. per metus, kol 2026 metais pasiekia šio įstatymo 16 straipsnyje nustatytus 35 metus.

57 straipsnis. Pensijų rūšių, nenumatytų šiuo įstatymu, bet paskirtų pagal anksčiau galiojusius teisės aktus, mokėjimas nuo šio įstatymo įsigaliojimo.

1. Šio įstatymo nustatyta tvarka, kol pasibaigs jų mokėjimo terminas arba kol vietoj jų bus paskirtos senatvės, netekto darbingumo pensijos pagal šį įstatymą arba socialinės paramos pensijos pagal Lietuvos Respublikos šalpos išmokų įstatymą, toliau mokamos ir indeksuojamos šio įstatymo nustatyta tvarka:

- 1) maitintojo netekimo pensijos, paskirtos už mirusius iki 1995 m. sausio 1 d. asmenis buvusią iki 1995 m. sausio 1 d. tvarka (toliau – maitintojo netekimo pensijos);
- 2) ištarnauto laiko pensijos, paskirtos iki 1995 m. sausio 1 d.;
- 3) invalidumo pensijos, paskirtos iki 2005 m. liepos 1 d.;
- 4) valstybinės socialinio draudimo našlių pensijos (toliau – našlių pensijos), paskirtos iki šio įstatymo įsigaliojimo.

2. Maitintojo netekimo ir našlių pensijos pagal šį įstatymą neperskaičiuojamos ir mokamos toliau iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos galiojusia tvarka.

3. Išstarnauto laiko pensijos neperskaičiuojamos, išskyrus atvejus, kai išstarnauto laiko pensijos perskaičiuojamos į senatvės ar netekto darbingumo pensiją tuo atveju, jeigu pensijos gavėjas yra sukakęs šio įstatymo nustatytą senatvės pensijos amžių arba pripažintas nedarbingu arba iš dalies darbingu.

58 straipsnis. Netekto darbingumo ir invalidumo pensijų, paskirtų iki šio įstatymo įsigaliojimo, dydžių naujinimas kalendoriniams metams pasibaigus pagal naujus pensijų draudimo stažo duomenis ir papildomai įgytus apskaitos vienetus

1. Asmenų, gaunančių netekto darbingumo ar invalidumo pensijas, paskirtas iki šio įstatymo įsigaliojimo ir kuriems pensija nebuvo paskirta iš naujos pagal šio įstatymo 47 straipsnį, dydžiai gali būti naujinami, per metus įskaitant tiek apskaitos vienetų, kiek pagal šio įstatymo 13 straipsnio 1 ir 2 dalis apskaičiuotas dydis viršija $0,78 \cdot K$ dydį, kur K – asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas už laikotarpį po 1994 metų, pagal kurį mokama netekto darbingumo ar invalidumo pensija.

2. Asmenims, nurodytiems šio straipsnio 1 dalyje, po šio įstatymo įsigaliojimo įgijusiems apskaitos vienetų, nuo kiekvienų kalendorinių metų, pradedant 2017 metais, balandžio 1 dienos, nustatyti pensijų dydžiai naujinami, pridedant asmens įgytų apskaitos vienetų skaičiaus (šios straipsnio 1 dalis) ir galiojančios apskaitos vieneto vertės sandaugos dydį.

59 straipsnis. Pensijos mokėjimas asmeniui, kuriam iki įstatymo įsigaliojimo buvo mokama neperskaičiuota pensija

1. Asmeniui, kuriam mokama pensija, paskirta iki 1995 m. sausio 1 d. ir neperskaičiuota pagal nuo šios datos galiojusį Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą Nr. I-549 (toliau – neperskaičiuota pensija), kiekvienais metais nuo liepos 1 d. indeksuojama šio įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka.

2. Jeigu neperskaičiuota pensija (be priedo už stažo metus, jei toks buvo paskirtas) viršija ar po indeksavimo pradeda viršyti maksimalią neperskaičiuotą pensiją – 240 eurų, ji mokama 240 eurų dydžio, kol tam asmeniui perskaičiuota pagal galiojusį iki šio įstatymo įsigaliojimo Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą (be priedo už stažo metus, jei toks buvo paskirtas), ima viršyti 240 eurų. Kai šio straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka patvirtinama nauja maksimali neperskaičiuota pensija, mokama neperskaičiuota pensija (be priedo už stažo metus, jei toks buvo paskirtas) indeksuojama šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka, neviršijant naujos maksimalios neperskaičiuotos pensijos.

3. Maksimalios neperskaičiuotos pensijos dydį tvirtina ir skelbia Valstybinio socialinio draudimo fondo taryba. Nauju maksimalios neperskaičiuotos pensijos dydžiu laikomas praėjusių kalendorinių metų keturių ketvirčių vidutinės senatvės pensijos dydis sveiko skaičiaus tikslumu.

X SKYRIUS KOMPENSACIJOS UŽ YPATINGAS DARBO SĄLYGAS

60 straipsnis. Kompensacijos už ypatingas darbo sąlygas

1. Asmenims, kuriems iki 1995 m. sausio 1 d. nebuvo paskirta senatvės ar išstarnauto laiko pensija, Lietuvos Respublikos ar personalinė pensija arba po 1995 m. sausio 1 d. – kitų teisės aktų nustatyta nuolatinė kompensacinė išmoka už ypatingas darbo sąlygas ir kurie dirbo šiame straipsnyje nustatytais ypatingomis sąlygomis, suteikiama teisė gauti kas mėnesį mokamas kompensacijas. Teisė gauti socialinio draudimo pensiją tokiems asmenims suteikiama bendra šio įstatymo nustatyta tvarka.

2. Asmenims, dirbusiems iki 1995 m. sausio 1 d. požeminius darbus, darbus kenksmingomis darbo sąlygomis ir karštuosiuose cechuose, nurodytus Lietuvoje galiojusiame gamybos, cechų, profesijų ir pareigų sąrašė Nr.1, taip pat dirbusiems kitus darbus sunkiomis sąlygomis, nurodytus sąrašė Nr.2:

1) vyrams, išdirbusiems ne mažiau kaip 10 metų, o moterims – ne mažiau kaip 7,5 metų darbus, įtrauktus į sąrašą Nr.1, kompensacija išmokama už 10 metų;

2) vyrams, išdirbusiems ne mažiau kaip 12,5 metų, o moterims – ne mažiau kaip 10 metų darbus, įtrauktus į sąrašą Nr. 2, kompensacija išmokama už 5 metus.

3. Skraidymo ir skraidymų bandymo sudėties darbuotojams: vyrams, išdirbusiems pagal galiojusį iki 1995 m. sausio 1 d. skraidymo ir skraidymų bandymo sudėties darbuotojų pareigų sąrašą 25 metus, moterims, išdirbusioms pagal šį sąrašą 20 metų, kompensacija išmokama už 10 metų.

4. Asmenims, dirbusiems iki 1995 m. sausio 1 d. toliau nurodytus darbus, kompensacija išmokama už 5 metus:

1) asmenims, dirbusiems ne mažiau kaip 15 kalendorinių metų buvusios SSRS Tolimosios Šiaurės rajonuose arba ne mažiau kaip 20 metų jiems prilygintose vietovėse pagal galiojusį iki 1995 m. sausio 1 d. Tolimosios Šiaurės rajonų ir Tolimosios Šiaurės vietovių sąrašą;

2) moterims, dirbusioms tekstilės pramonės įmonėse darbus, nurodytus Lietuvoje galiojusiame tekstilės pramonės gamybos ir profesijų sąrašė, ne mažiau kaip 20 metų;

3) moterims, dirbusioms ne mažiau kaip 15 metų traktorininkėmis mašinistėmis žemės ūkyje, kitose ūkio šakose, taip pat statybos, kelių ir krovimo mašinų mašinistėmis pagal Lietuvoje galiojusį gamybos ir profesijų sąrašą;

4) artistams, turintiems tam tikrą darbo stažą, teikusį teisę gauti ištarnauto laiko pensiją pagal galiojusius iki 1995 m. sausio 1 d. Ištarnauto laiko pensijų teatrų ir kitų teatro-žiūrovinių įstaigų darbuotojams skyrimo ir mokėjimo nuostatus;

5) civilinės aviacijos darbuotojams: vyrams, valdžiusiems oro eismą ir turėjusiems dispečerio liudijimą ne mažiau kaip 15 metų, o moterims – ne mažiau kaip 10 metų;

6) civilinės aviacijos inžinerijos – technikos darbuotojams, dirbusiems darbą pagal galiojusį iki 1995 m. sausio 1 d. civilinės aviacijos inžinerijos-technikos darbuotojų pareigų sąrašą: vyrams – išdirbusiems ne mažiau kaip 20 metų, moterims – ne mažiau kaip 15 metų.

5. Asmenims, išdirbusiems ne mažiau kaip pusė šio straipsnio 2–4 dalyse nustatyto laiko kompensacijai už ypatingas darbo sąlygas gauti, išmokama kompensacijos dalis, proporcinga išdirbtam laikui. Jei kompensacijai gauti reikia išdirbti šiame straipsnyje nurodytomis sąlygomis ne mažiau kaip 10 metų, kompensacijos daliai gauti turi būti dirbta ne mažiau kaip pusė šio laiko 1988–1994 metais; jei reikia išdirbti ne daugiau kaip 15 metų, ne mažiau kaip pusė šio laiko turi būti dirbta 1986–1994 metais; jei reikia išdirbti 20 metų, ne mažiau kaip pusė šio laiko turi būti dirbta 1983–1994 metais; jei reikia išdirbti 25 metus, ne mažiau kaip pusė šio laiko turi būti dirbta 1980–1994 metais; jei reikia išdirbti 30 metų, ne mažiau kaip pusė šio laiko turi būti dirbta 1978–1994 metais.

6. Jei asmuo dėl šiame straipsnyje minėtų priežasčių turi teisę į kelias kompensacijas, išmokama tik didžiausioji.

7. Mėnesio kompensacijos dydis sudaro 136,4 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos. Asmenims, nurodytiems šio straipsnio 3 dalyje ir 4 dalies 4 punkte, kompensacija gali būti mokama jų pasirinkto tvirto dydžio, tačiau ne mažiau kaip 45,45 procentų ir ne daugiau kaip 136,4 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydžio per mėnesį.

8. Asmenims, išskyrus nurodytus šio straipsnio 3 dalyje ir 4 dalies 4 punkte, turintiems teisę gauti visą kompensaciją arba jos dalį, kol jiems sukaks šio įstatymo nustatytas senatvės pensijos amžius, kompensacija pradėdama mokėti likus tiek mėnesių, už kiek mėnesių kompensaciją išmokėti priklauso. Kai kompensacijos arba jos dalies mokėjimo asmeniui terminas baigiasi, bet asmuo dar nėra sukakęs senatvės pensijos amžiaus, kompensacija jam mokama, kol jam sukaks

senatvės pensijos amžius, nepaisant to, kad šiais atvejais viršijamas asmeniui priklausančių mėnesio kompensacijų skaičius. Asmenims, nurodytiems šio straipsnio 3 dalyje ir 4 dalies 4 punkte, turintiems teisę gauti visą kompensaciją arba jos dalį, kompensacija gali būti pradėta mokėti anksčiau, jeigu jie nebedirba pagal pareigas, suteikusias teisę gauti kompensaciją. Kompensacija pradėdama mokėti nuo jų pasirinktos datos pagal jų pareiškimą, paduotą Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniam skyriui. Šiuo atveju bendras išmokėtinų mėnesio kompensacijų skaičius neturi viršyti šiam asmeniui priklausančių mėnesio kompensacijų skaičiaus.

9. Kreiptis dėl kompensacijos paskyrimo ir mokėjimo galima prieš 3 mėnesius iki teisės gauti kompensaciją atsiradimo dienos, nustatytos šio straipsnio 8 dalyje, arba bet kuriuo metu po teisės gauti kompensaciją atsiradimo dienos. Jeigu turintys teisę gauti kompensaciją asmenys dėl kompensacijos skyrimo kreipiasi po šio straipsnio 8 dalyje nustatytų kompensacijos mokėjimo pradžios terminų, kompensacija jiems mokama nuo teisės gauti kompensaciją atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 12 mėnesių iki dokumentų kompensacijai skirti ir mokėti gavimo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniame skyriuje dienos.

10. Kompensacijų apskaičiavimo bei išmokėjimo tvarką nustato Vyriausybė.

61 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas, išskyrus 3 straipsnį, įsigalioja 2016 m. sausio 1 d.

62 straipsnis. Įstatymo įgyvendinimas

Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2015 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ĮGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI

1. 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos direktyva 2009/50/EB dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo sąlygų siekiant dirbti aukštos kvalifikacijos darbą (OL 2009 L 155, p. 17).
2. 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/98/ES dėl vienos prašymų išduoti leidimą trečiųjų šalių piliečiams gyventi ir dirbti valstybės narės teritorijoje pateikimo procedūros ir dėl valstybėje narėje teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių darbuotojų bendrų teisių (OL 2011 L 343, p. 1).

BAZINĖS PENSIJOS IR APSKAITOS VIENETO DYDŽIO INDEKSAVIMO TVARKOS
APRAŠAS

1. Naujas bazinės pensijos ir apskaitos vieneto dydis apskaičiuojamas dauginant buvusį bazinės pensijos ir apskaitos vieneto dydį iš Indeksavimo koeficiento.

2. Indeksavimo koeficientas IK_t apskaičiuojamas pagal formulę:

$$IK_t = 1 + \lambda_t$$

Šioje formulėje:

λ_t – einamųjų metų darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis, kuris gali būti apskaičiuotasis $\lambda_{t\text{ apsk}}$ arba taikomasis $\lambda_{t\text{ taik}}$ (4 punktas).

Apskaičiuotasis darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis apskaičiuojamas kaip 7 metų vidurkis, apimantis 3 metus iki einamųjų metų ir 3 metus po einamųjų metų:

$$\lambda_{t\text{ apsk}} = \frac{\sum_{k=t-3}^{t+3} (DUF_k / DUF_{k-1} - 1)}{7}$$

Šioje formulėje:

DUF_t – darbo užmokesčio fondo rodiklis apskaičiuojamas pagal formulę:

$$DUF_t = DAL - II$$

Šioje formulėje:

DAL – metinės bruto darbo apmokėjimo lėšos (su individualiosiomis įmonėmis), rodiklis skelbiamas Statistikos departamento;

II – išeitinės išmokos ir piniginės kompensacijos pasibaigus darbo santykiams (per metus visiems darbuotojams), rodiklis skelbiamas Statistikos departamento;

$DUF_t, DUF_{t+1}, DUF_{t+2}, DUF_{t+3}$ – metinio darbo užmokesčio fondo prognozė, skelbiama Finansų ministerijos;

3. Jei praeito ir užpraeito ketvirčio BVP ar darbo užmokesčio fondo indeksai, palyginus su praėjusių metų tais pačiais ketvirčiais, yra mažesni už 1 arba pats apskaičiuotasis darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis $\lambda_{t\text{ apsk}}$ yra mažesnis už nulį, taikomas darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis $\lambda_{t\text{ taik}}$ lygus nuliui, t.y. indeksavimas nevykdomas.

Ketvirčio darbo užmokesčio fondo indeksas apskaičiuojamas pagal formulę:

$$DUF_{I_{\text{ketv}}} = (VDU_{\text{ketv}}/100) \times SDSI_{\text{ketv}}$$

Šioje formulėje:

VDU_{ketv} – vidutinio mėnesinio ketvirčio darbo užmokesčio, palyginti su praėjusių metų atitinkamu ketvirčiu, indeksas, skelbiamas Statistikos departamento;

$SDSI_{\text{ketv}}$ – vidutinio sąlyginio ketvirčio darbuotojų skaičiaus, palyginti su praėjusių metų atitinkamu ketvirčiu, indeksas, apskaičiuojamas pagal formulę:

$$SDSI_{\text{ketv}} = SDS_{\text{ketv } t} / SDS_{\text{ketv } t-1}$$

Šioje formulėje:

SDS_{ketv} – vidutinis sąlyginis ketvirčio darbuotojų skaičius, skelbiamas Statistikos departamento;

4. Kai apskaičiuotojo darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis $\lambda_{t\ apsk}$ vėl tampa didesnis už 0, indeksavimui naudojamas taikomasis $\lambda_{t\ taik}$, kuris apskaičiuojamas kiekvienais metais mažinant apskaičiuotąjį darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytį $\lambda_{t\ apsk}$ tol, kol nebus kompensuotas visas sukauptas darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis už visus metus, kai $\lambda_{t\ apsk}$ buvo mažesnis už nulį ($\lambda_{t\ maž}$).

$$\lambda_{t\ maž} = -\lambda_{t\ apsk\ t-1} - \lambda_{t\ apsk\ t-2} - \dots - \lambda_{t\ apsk\ t-n}$$

Šioje formulėje:

$\lambda_{t\ apsk\ t-1}, \lambda_{t\ apsk\ t-2}, \dots, \lambda_{t\ apsk\ t-n}$ ankstesnių metų apskaičiuotieji darbo užmokesčio fondo rodiklio pokyčiai, kurie buvo mažesni už 0;

Einamųjų metų taikomasis $\lambda_{t\ taik}$ skaičiuojamas pagal formulę:

$$\lambda_{t\ taik} = \text{Max}(\lambda_{t\ apsk} - \lambda_{t\ maž}; 0)$$

Šioje formulėje:

$\lambda_{t\ taik}$ – einamųjų metų taikomasis darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis;

$\lambda_{t\ apsk}$ – einamųjų metų apskaičiuotasis darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis;

$\lambda_{t\ maž}$ – einamųjų metų sukauptas darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis už visus metus, kai $\lambda_{t\ apsk}$ buvo mažesnis už 0.

5. Vėlesniais metais taikomojo darbo užmokesčio fondo rodiklio pokyčio

$\lambda_{t\ taik}$, kuris apskaičiuojamas pagal 4 punkte nurodytą formulę, naudojimas indeksavimui tęsiamas, jei praėjusių metų darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis $\lambda_{t-1\ apsk}$ buvo mažesnis nei $\lambda_{t-1\ maž}$, o tiems metams taikomas sukauptas darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis $\lambda_{t\ maž}$ sumažinamas pagal formulę:

$$\lambda_{t\ maž} = \lambda_{t-1\ maž} - \lambda_{t-1\ apsk}$$

Šioje formulėje:

$\lambda_{t-1\ maž}$ – praėjusiais metais taikytas sukauptas darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis;

$\lambda_{t-1\ apsk}$ – praėjusių metų apskaičiuotasis darbo užmokesčio fondo rodiklio pokytis.

LAIKOTARPIAI, PRILYGINAMI VALSTYBINIO SOCIALINIO PENSIJŲ DRAUDIMO STAŽUI

1. Asmens pensijų draudimo stažui prilyginami iki Valstybinio socialinio draudimo įstatymo įsigaliojimo, t. y. iki 1991 m. birželio 1 d., buvę šie laikotarpiai:

1) visas darbininkų ir tarnautojų darbo laikas, taip pat kolūkio narių darbo kolūkyje laikas bei Valstybinio socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nurodytų kitų asmenų, kurie pagal galiojusius SSRS įstatymus turėjo būti draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu, darbo laikas;

2) rašytojų sąjungos, dailininkų sąjungos, kompozitorių sąjungos, kinematografininkų sąjungos narių bei kitų kūrybinių darbuotojų, kurie nebuvo šių kūrybinių sąjungų nariai, bet kuriuos jungė šių kūrybinių sąjungų profesiniai komitetai, kūrybinės veiklos laikas neatsižvelgiant į socialinio draudimo įmokų mokėjimą;

3) tarnybos sukarintoje apsaugoje, specialaus ryšio institucijose ir specialiose gelbėjimo dalyse laikas neatsižvelgiant į žinybinį pavaldumą ir specialų arba karinį laipsnį.

2. Asmens pensijų draudimo stažui prilyginami iki 1995 m. sausio 1 d. buvę šie laikotarpiai:

1) asmenų, apdraustų valstybiniu socialiniu draudimu pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymą, privalomų valstybinio socialinio draudimo įmokų mokėjimo laikas;

2) asmenų, savanoriškai apsidraudusių valstybiniu savanoriškuoju pensijų draudimu valstybinio socialinio draudimo įstaigose, draudimo įmokų mokėjimo laikas;

3) apdraustų (dirbančių) asmenų, nurodytų šios dalies 1 punkte, ligos (laikinojo nedarbingumo) bei motinystės (nėštumo ir gimdymo) pašalpų gavimo laikas;

4) mokymosi laikas kvalifikacijos kėlimo kursuose, aspirantūroje, doktorantūroje ir klinikinėje ordinarūroje (rezidentūroje);

5) faktinis karinės, pasienio ir vidaus reikalų tarnybos laikas (išskyrus tarnybą naikintojų būriuose ir batalionuose), būtinosios karinės tarnybos sovietinėje armijoje laikas, taip pat operatyvinės veiklos slaptųjų dalyvių, su kuriais buvo sudarytos rašytinės slapto bendradarbiavimo sutartys, slapto bendradarbiavimo laikotarpiai, kuriais pagal šias sutartis buvo mokamas atlygis, su sąlyga, kad šie asmenys bendradarbiavo ir po 1990 m. kovo 11 d.;

6) prisiekusių Lietuvos Respublikai (perėjusių tarnauti Lietuvos Respublikai) valstybės saugumo pareigūnų tarnybos laikotarpiai;

7) reabilituotų politinių kalinių ir tremtinių kalinimo ir tremties faktinis laikas, jei šis laikas neįskaitytas pagal 1 punktą;

8) asmenų, išvežtų Antrojo pasaulinio karo metais priverstiniais darbams už buvusios SSRS ribų, darbo laikas, taip pat buvimo getuose, koncentracijos ar kitokio tipo prievartinėse stovyklose Antrojo pasaulinio karo metais laikas;

9) ginkluoto pasipriešinimo (rezistencijos) dalyvių – karių savanorių faktinis laikas, išbūtas laisvės kovotojų struktūrose, jei šis laikas neįskaitytas kitaip;

10) valstybinių socialinio draudimo invalidumo pensijų gavimo laikas;

11) motinoms – vaikų invalidų, nesukakusių 16 metų, auginimo ir slaugos namuose laikas;

12) šeimos nariams – I grupės invalido slaugos namuose laikas;

13) būtinosios karo tarnybos Lietuvos kariuomenėje, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vidaus tarnybos daliniuose ir Valstybės sienos apsaugos tarnyboje laikas;

14) visų tradicinių Lietuvoje bažnyčių ir religinių organizacijų dvasininkų tarnybos laikas.

3. Asmens pensijų draudimo stažui taip pat prilyginami iki šio įstatymo įsigaliojimo buvę laikotarpiai, kai asmuo pagal galiojusius įstatymus buvo draustas bazinei pensijai, jei tuo metu mokėjo tokiam asmeniui nustatytą pensijų draudimo įmoką.

4. Šiame straipsnyje išvardyti laikotarpiai į valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą įskaitomi Socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nustatyta tvarka ir tik tuo atveju, jei už juos asmuo negauna kitos valstybės pensijos.

5. Šio įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje ir 40 straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims į valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą įskaitomi tik tie šiame straipsnyje išvardyti laikotarpiai, kuriais asmuo dirbo Lietuvos įmonėse, įstaigose ir organizacijose.

NETEKTO DARBINGUMO PENSIJOS DAUGIKLIŲ DYDŽIAI

Netektas darbingumas	Daugiklis
45%	0,500
50%	0,625
55%	0,750
60%	0,875
65%	1,000
70%	1,071
75%	1,143
80%	1,214
85%	1,286
90%	1,357
95%	1,429
100%	1,500

METŲ KAUPIMO DALYVIO DAUGIKLIŲ DYDŽIAI

Metai	Draudžiamosios pajamos		Metai	Draudžiamosios pajamos	Kaupimo dalyvių daugiklis
1994	334,6		2004	931	0,7619
1995	427		2005	1037	0,6698
1996	538		2006	1148	0,5714
1997	694		2007	1344	0,4444
1998	845		2008	1445	0,4086
1999	886		2009	1488	0,7312
2000	886		2010	1488	0,7849
2001	886		2011	1488	0,7849
2002	886		2012	1488	0,8387
2003	894		2013	1488	0,7312
			2014	1488	0,7849
			2015	1488	0,7849

Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo 6 priedas

BŪTINASIS STAŽAS SENATVĖS PENSIJAI

Metai	Būtinasis stažas vyrams	Būtinasis stažas moterims	Metai	Būtinasis stažas vyrams ir moterims	Metai	Būtinasis stažas vyrams ir moterims
1994	25	20	2004	30	2014	30
1995	26	21	2005	30	2015	30
1996	27	22	2006	30	2016	30
1997	28	23	2007	30	2017	30,5
1998	29	24	2008	30	2018	31
1999	30	25	2009	30	2019	31,5
2000	30	26	2010	30	2020	32
2001	30	27	2011	30	2021	32,5
2002	30	28	2012	30	2022	33
2003	30	29	2013	30	2023	33,5
					2024	34
					2025	34,5
					2026	35

MINIMALUS IR BŪTINASIS STAŽAS NETEKTO DARBINGUMO PENSIJAI

Amžius	Minimalus stažas	Būtinasis stažas	Amžius	Minimalus stažas	Būtinasis stažas
21	2 mėn.	1 metai	31	2 metai	4 metai
22	4 mėn.	1 metai	32	2 metai 2 mėn.	4 metai 6 mėn.
23	6 mėn.	1 metai	33	2 metai 4 mėn.	5 metai
24	8 mėn.	1 metai 4 mėn.	34	2 metai 6 mėn.	5 metai 8 mėn.
25	10 mėn.	1 metai 8 mėn.	35	2 metai 8 mėn.	6 metai 4 mėn.
26	12 mėn.	2 metai	36	3 metai	7 metai
27	1 metai 2 mėn.	2 metai 4 mėn.	37	3 metai 6 mėn.	7 metai 8 mėn.
28	1 metai 4 mėn.	2 metai 8 mėn.	38	4 metai	8 metai 4 mėn.
29	1 metai 6 mėn.	3 metai	39	4 metai 6 mėn.	9 metai
30	1 metai 8 mėn.	3 metai 6 mėn.	40	5 metai	10 metų